

Llywodraeth Cymru

Dogfen Ymgynghori

Llwybr Cenedlaethol ar gyfer Gwasanaethau
Digartrefedd i Blant, Pobl Ifanc ac Oedolion
mewn Sefydliadau Diogel

Dyddiad cyhoeddi: 2 Gorffennaf 2015
Camau i'w cymryd: Ymatebion erbyn 24 Medi 2015

Trosolwg

Pwrpas yr ymgynghoriad hwn yw ceisio barn am y fersiwn ddrafft o'r Llwybr Cenedlaethol ar gyfer Gwasanaethau Digartrefedd i Blant, Pobl Ifanc ac Oedolion mewn Sefydliadau Diogel.

Sut i ymateb

Gallwch ymateb trwy gwblhau'r holiadur yng nghefn y ddogfen hon a'i anfon i HomelessnessPathwayConsultation2015@wales.gsi.gov.uk

Neu'r cyfeiriad isod

Y Tîm Polisi Digartrefedd
Polisi Tai
Llywodraeth Cymru
Parc Rhyd-y-car
Merthyr Tudful
CF48 1UZ

Rhagor o wybodaeth a dogfennau cysylltiedig

Gellir gwneud cais am fersiynau o'r ddogfen hon mewn print bras, mewn Braille neu mewn ieithoedd eraill.

Manylion cysylltu

I gael rhagor o wybodaeth:

Y Tîm Polisi Digartrefedd
Polisi Tai
Llywodraeth Cymru
Parc Rhyd-y-car
Merthyr Tudful
CF48 1UZ

HomelessnessPathwayConsultation2015@wales.gsi.gov.uk

Diogelu data

Sut y byddwn yn defnyddio'r farn a'r wybodaeth a roddwch inni

Bydd unrhyw ymateb a anfonwch atom yn cael ei weld yn llawn gan staff Llywodraeth Cymru sy'n gweithio ar y materion y mae'r ymgynghoriad hwn yn ymdrin â nhw. Mae'n bosibl y bydd aelodau eraill o staff Llywodraeth Cymru yn gweld yr ymateb hefyd, er mwyn eu helpu i gynllunio ymgynghoriadau ar gyfer y dyfodol.

Mae Llywodraeth Cymru yn bwriadu cyhoeddi crynodeb o'r ymatebion i'r ddogfen hon. Mae'n bosibl hefyd y byddwn yn cyhoeddi'r ymatebion yn llawn. Fel arfer, bydd enw a chyfeiriad (neu ran o gyfeiriad) yr unigolyn neu'r sefydliad a anfonodd yr ymateb yn cael eu cyhoeddi gyda'r ymateb. Mae hynny'n helpu i ddangos bod yr ymgynghoriad wedi'i gynnal yn briodol. Os nad ydych yn dymuno i'ch enw a'ch cyfeiriad gael eu cyhoeddi, rhowch wybod i ni yn ysgrifenedig wrth anfon eich ymateb. Byddwn wedyn yn cuddio'ch manylion.

Mae'n bosibl y bydd yr enwau a'r cyfeiriadau y byddwn yn eu cuddio yn cael eu cyhoeddi'n ddiweddarach, er nad yw hynny'n debygol o ddigwydd yn aml iawn. Mae Deddf Rhyddid Gwybodaeth 2000 a Rheoliadau Gwybodaeth Amgylcheddol 2004 yn caniatáu i'r cyhoedd gael gweld gwybodaeth a gedwir gan lawer o gyrff cyhoeddus, gan gynnwys Llywodraeth Cymru. Mae hynny'n cynnwys gwybodaeth sydd heb ei chyhoeddi. Fodd bynnag, mae'r gyfraith hefyd yn caniatáu i ni gadw gwybodaeth yn ôl dan rai amgylchiadau. Os bydd unrhyw un yn gofyn am gael gweld gwybodaeth a gadwyd yn ôl gennym, bydd rhaid inni benderfynu a ydym am ei rhyddhau ai peidio. Os bydd rhywun wedi gofyn inni beidio â chyhoeddi ei enw a'i gyfeiriad, bydd hynny'n ffaith bwysig i ni ei chadw mewn cof. Fodd bynnag, fe allai fod rheswm pwysig dros orfod datgelu enw a chyfeiriad unigolyn, er ei fod wedi gofyn i ni beidio â'u cyhoeddi. Byddem yn cysylltu â'r unigolyn ac yn gofyn am ei farn cyn gwneud unrhyw benderfyniad terfynol i ddatgelu'r wybodaeth.

Diogelu data

Sut y byddwn yn defnyddio'r farn a'r wybodaeth a roddwch inni

Bydd unrhyw ymateb a anfonwch atom yn cael ei weld yn llawn gan staff Llywodraeth Cymru sy'n gweithio ar y materion y mae'r ymgynghoriad hwn yn ymdrin â nhw. Mae'n bosibl y bydd aelodau eraill o staff Llywodraeth Cymru yn gweld yr ymateb hefyd, er mwyn eu helpu i gynllunio ymgynghoriadau ar gyfer y dyfodol.

Mae Llywodraeth Cymru yn bwriadu cyhoeddi crynodeb o'r ymatebion i'r ddogfen hon. Mae'n bosibl hefyd y byddwn yn cyhoeddi'r ymatebion yn llawn. Fel arfer, bydd enw a chyfeiriad (neu ran o gyfeiriad) yr unigolyn neu sefydliad a anfonodd yr ymateb yn cael eu cyhoeddi gyda'r ymateb. Mae hynny'n helpu i ddangos bod yr ymgynghoriad wedi'i gynnal yn briodol. Os nad ydych yn dymuno i'ch enw a'ch cyfeiriad gael eu cyhoeddi, rhowch wybod inni yn ysgrifenedig wrth anfon eich ymateb. Byddwn wedyn yn cuddio'ch manylion. Mae'n bosibl y bydd yr enwau a'r cyfeiriadau y byddwn wedi'u cuddio yn cael eu cyhoeddi'n ddiweddarach, er nad yw hynny'n debygol o ddigwydd yn aml iawn. Mae Deddf Rhyddid Gwybodaeth 2000 a Rheoliadau Gwybodaeth Amgylcheddol 2004 yn caniatáu i'r cyhoedd gael gweld gwybodaeth a gedwir gan lawer o gyrff cyhoeddus, gan gynnwys Llywodraeth Cymru. Mae hynny'n cynnwys gwybodaeth sydd heb ei chyhoeddi. Fodd bynnag, mae'r gyfraith hefyd yn caniatáu inni gadw gwybodaeth yn ôl dan rai amgylchiadau. Os bydd unrhyw un yn gofyn am gael gweld gwybodaeth a gadwyd yn ôl gennym, bydd rhaid inni benderfynu a ydym am ei rhyddhau ai peidio. Os bydd rhywun wedi gofyn inni beidio â chyhoeddi ei enw a'i gyfeiriad, bydd hynny'n ffaith bwysig inni ei chadw mewn cof. Fodd bynnag, fe allai fod rheswm pwysig dros orfod datgelu enw a chyfeiriad unigolyn, er ei fod wedi gofyn inni beidio â'u cyhoeddi. Byddem yn cysylltu â'r unigolyn ac yn gofyn am ei farn cyn gwneud unrhyw benderfyniad terfynol i ddatgelu'r wybodaeth.

CYNNWYS

Crynodeb

Tudalen 5

**Llwybr Cenedlaethol ar gyfer Gwasanaethau
Digartrefedd i Blant, Pobl Ifanc ac Oedolion mewn
Sefydliadau Diogel**

Tudalen 6

Ffurflen Ymateb

Tudalen 59

Crynodeb

Pasiwyd Deddf Tai (Cymru) 2014 gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru ym mis Gorffennaf 2014 a chafodd Gydsyniad Brenhinol ar 17 Medi 2014.

Mae Rhan 2 o'r Ddeddf yn cyflwyno system newydd i fynd i'r afael â digartrefedd a'r bygythiad o ddigartrefedd, gan gynnwys pwyslais mwy o lawer ar atal digartrefedd yn y lle cyntaf. Cyflawnwyd hyn trwy gryfhau rôl atal yn nyletswyddau Awdurdodau Lleol tuag at bobl ddigartref.

Mae Adran 70 o'r Ddeddf yn nodi'r categorïau angen blaenoriaethol ar gyfer y rhai ac arnynt angen cymorth ychwanegol. O ganlyniad i a.70, nid yw'r rhai a ryddhawyd o ddalfa'n gymwys yn awtomatig ar gyfer angen blaenoriaethol mwyach.

Mewn ymateb i bryderon ynghylch y newid hwn mewn deddfwriaeth, aeth y Gweinidog Tai ac Adfywio ar y pryd ati i sefydlu'r Gweithgor Llety ac Ailsefydlu Carcharorion i sicrhau y byddai gan y rhai sy'n cael eu cadw mewn dalfa fynediad at wasanaethau atal cyn cael eu rhyddhau.

Pwrpas yr ymgynghoriad hwn yw ceisio barn am y fersiwn ddrafft o'r *Llwybr Cenedlaethol ar gyfer Gwasanaethau Digartrefedd i Blant, Pobl Ifanc ac Oedolion mewn Sefydliadau Diogel* a gynhyrchwyd gan y Gweithgor mewn ymateb i bryderon ynghylch mynediad at wasanaethau atal.

Ymatebion i'r ymgynghoriad

Croesewir eich barn a darperir ffurflen ymateb yng nghefn y ddogfen hon. Mae'r cwestiynau'n gofyn am eich barn am y Llwybr.

**Llwybr Cenedlaethol ar gyfer
Gwasanaethau Digartrefedd i Blant,
Pobl Ifanc ac Oedolion mewn
Sefydliadau Ddiogel**

Gorffennaf 2015

Cynulleidfa	Awdurdodau Lleol; Landlordiaid Cymdeithasol Cofrestredig; darparwyr gwasanaethau tai eraill; Y Gwasanaeth Cenedlaethol Rheoli Troseddwy; Rheoli Integredig Troseddwy Cymru; Y Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol; Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru; carchardai; sefydliadau diogel ieuenctid; Timau Troseddau Ieuenctid; Y Bwrdd Cyfiawnder Ieuenctid; Pwyllgorau Cydweithredol Rhanbarthol; Byrddau Rhanbarthol Cefnogi Pobl; Byrddau Iechyd Lleol ac asiantaethau darparu eraill; sefydliadau yn y trydydd sector a sefydliadau partner sy'n cefnogi oedolion a phobl ifanc mewn sefydliadau diogel.
Trosolwg	Mae'r ddogfen hon yn nodi'r llwybr ar gyfer diwallu anghenion tai plant, pobl ifanc ac oedolion sy'n cael eu cadw mewn dalfa ac a fydd yn ail-ymgartrefu yng Nghymru.
Camau sy'n ofynnol	Bod ymarferwyr a rhanddeiliaid yn ymwybodol o'u cyfrifoldebau o dan Ddeddf Adsefydlu Troseddwy 2014 a Deddf Tai (Cymru) 2014, yn enwedig Rhan 2 sy'n ymdrin â dyletswyddau ar awdurdodau lleol i ddarparu gwasanaethau atal digartrefedd, a hefyd fframweithiau perthnasol eraill ac arferion da.
Rhagor o wybodaeth	Carl Spiller Yr Is-adran Polisi Tai Llywodraeth Cymru Rhyd-y-car Merthyr Tudful CF38 1UZ Ffôn: 0300 062 8211 E-bost: carl.spiller@wales.gsi.gov.uk
Copïau ychwanegol	Mae'r ddogfen hon ar gael o wefan Llywodraeth Cymru ac mae ar gael yn ddwyieithog.
Dogfennau cysylltiedig	• Deddf Tai (Cymru) 2014 • Deddf Adsefydlu Troseddwy 2014 • Cod Canllawiau i Awdurdodau Lleol – Dyrannu Llety a Digartrefedd (Ebrill 2015)

	• Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 • Mesur Iechyd Meddwl (Cymru) 2010 • Deddf Plismona a Throseddu 2009 • Deddf Cymorth Cyfreithiol, Dedfrydu a Chosbi Troseddwyd 2012 • Dyfarniad Southwark 2009 • Safonau Cenedlaethol ar gyfer Cyfiawnder Ieuenctid 2013
--	---

Y ddogfen hon

Mae'r ddogfen hon yn ffrwyth gwaith a wnaed ar y cyd gan lawer o sefydliadau gwahanol. Mae'n deillio o waith Cyd-weithgor, sef y Gweithgor Llety ac Ailsefydlu Carcharorion, a sefydlwyd yn 2014 fel rhan o'r gwaith a arweiniodd at Ddeddf Tai (Cymru) 2014. Diben cyffredinol y Cyd-weithgor hwnnw oedd adolygu a gwella'r gwasanaethau i helpu carcharorion i ddiwallu eu hanghenion o ran tai. Eir ati ar y tudalennau a ganlyn i ddisgrifio proses a fydd, o'i gweithredu'n effeithiol, yn sicrhau y darperir gwasanaethau sy'n gyson dda i bob carcharor, a'r gwasanaethau hynny'n rhai sy'n cydnabod y math o gymorth y mae ar garcharorion ei angen a phryd y mae angen y cymorth hwnnw arnynt.

CYNNWYS

	RHIF Y DUDALEN
RHAGAIR	
RHAN 1: Y CYD-DESTUN A CHYFRIFOLDEBAU DEDDFWRIAETHOL	
RHAN 2: CEFNOGI'R SIWRNE AILSEFYDLU I BOBL MEWN DALFA	
RHAN 3: Y LLWYBR AR GYFER OEDOLION	
RHAN 4: Y LLWYBR AR GYFER PLANT A PHOBL IFANC	
RHAN 5: TABL O GYFRIFOLDEBAU (OEDOLION)	
RHAN 6: TABL O GYFRIFOLDEBAU (PLANT A PHOBL IFANC)	
RHAN 7: DISGWYLIADAU	
<u>ATODIADAU</u>	
1 – ACCOMMODATION SUPPORT AT RECEPTION STAGE (ADULTS)	
2 – ACCOMMODATION SUPPORT AT RESETTLEMENT STAGE (ADULTS)	
3 – ACCOMMODATION SUPPORT AT RELEASE STAGE (ADULTS)	
4 – PATHWAY FOR SUPPORT FOR CHILDREN AND YOUNG PEOPLE IN THE SECURE ESTATE	
5 - PRISONER HOUSING NEEDS FORM	
6 - HOUSING RISK ASSESSMENT	
7 – PERSONAL HOUSING PLAN	

RHAGAIR

Lesley Griffiths
Y Gweinidog Cymunedau a Threchu Tlodi

RHAN 1: Y CYD-DESTUN A CHYFRIFOLDEBAU DEDDFWRIAETHOL

Deddf Adsefydlu Troseddwy 2014

1. Ar 1 Chwefror 2015, cafodd Deddf Adsefydlu Troseddwy 2014, sy'n rhan allweddol o agenda Gweddnewid Adsefydlu Llywodraeth y DU, ei rhoi ar waith. O 1 Mehefin 2014, cafodd yr holl Ymddiriedolaethau Prawf yng Nghymru a Lloegr eu disodli gan y Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol a 21 o Gwmnïau Adsefydlu Cymunedol ("CRC") ledled y DU, gydag un Cwmni Adsefydlu Cymunedol yn gwasanaethu Cymru gyfan.
2. Y Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol sy'n gyfrifol am yr holl waith llys, asesiadau risg a goruchwyllo achosion risg uchel ac achosion diogelu'r cyhoedd ar gyfer oedolion. Mae Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru yn gyfrifol am reoli troseddwy risg isel a chanolig a chynllunio ar gyfer ailsefydlu'r holl garcharorion sy'n dychwelyd i Gymru ar ôl cael eu rhyddhau. Mae'r newidiadau hyn wedi'u bwriadu i sicrhau bod yr holl droseddwy sy'n oedolion yn cael cymorth ailsefydlu a bod y troseddwy hynny y cafodd eu trosedd ei gyflawni ar ôl 1 Chwefror 2015 yn gallu cael eu goruchwyllo yn dilyn eu rhyddhau am gyfnod o 12 mis o leiaf.

Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru

3. O 1 Mai 2015 bydd gan bob carcharor sy'n oedolyn fynediad at wasanaethau ailsefydlu 'Trwy'r Gât' a fydd yn dechrau tra bydd yn dal yn y ddalfa ac yn parhau yn y gymuned. Y nod yw lleihau cyfraddau aildroseddu trwy ddarparu pecyn cymorth wedi'i deilwra. Gallai'r pecyn gynnwys cymorth i ddod o hyd i lety ac ailymgysylltu â theulu a ffrindiau, cyngor ariannol, addysg cyffuriau ac alcohol, dosbarthiadau rheoli dicter, cyfleoedd hyfforddi a mentora.
4. Bydd proses gyffredinol i sgrinio anghenion ar gyfer yr holl garcharorion sy'n oedolion yn cael ei chwblhau gan staff carchardai o fewn 72 awr i gyrraedd y carchar (Offeryn ar gyfer Sgrinio Sylfaenol yn y Ddalfa - Rhan 1). Wedyn bydd cynllun ailsefydlu unigol yn cael ei greu gan Swyddogion Ailsefydlu'r Cwmni Adsefydlu Cymunedol (Offeryn ar gyfer Sgrinio Sylfaenol yn y Ddalfa - Rhan 2). Bydd y cynllun ailsefydlu'n cael ei rannu gyda'r Rheolwr Troseddwy perthnasol o Gwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru ar gyfer troseddwy risg isel a chanolig ac o'r Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol ar gyfer y rhai yr ystyrir eu bod yn droseddwy risg uchel. Yn ystod eu cyfnod yn y ddalfa bydd yr holl garcharorion yn cyflawni cyflogaeth/tasgau fel arfer o fewn cyfundrefn y carchar, ond gellir defnyddio'r cynllun ailsefydlu i gael gwybodaeth o ran beth ddylai'r tasgau hyn fod.
5. Bydd Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru dan rwymedigaeth gytundebol i ddarparu rhai gwasanaethau penodol o 12 wythnos cyn y dyddiad rhyddhau. Mae'r rhain yn cynnwys cyngor ynghylch llety, cyflogaeth, cyllid a budd-daliadau, atal cam-drin domestig a chymorth arbennig i weithwyr rhyw benywaidd. Bydd y Swyddog Ailsefydlu sy'n gweithio yn y carchar yn cynnig y rhain yn seiliedig ar angen ond mae presenoldeb yn wirfoddol. Un wythnos cyn y dyddiad rhyddhau, bydd y Swyddog Ailsefydlu, y Goruchwyliwr Troseddwy, os oes un yn gysylltiedig â'r troseddwr, y troseddwr a'r Rheolwr Troseddwy yn cael gwahoddiad i gyfarfod cyn rhyddhau lle bydd y Cynllun Ailsefydlu yn cael ei adolygu ac unrhyw anghenion pellach yn dilyn rhyddhau'n cael eu hadnabod.

Bydd y Rheolwr Troseddwyr yn parhau i gwrdd â'r troseddwr yn y gymuned ac i roi cymorth iddo trwy ei gyfnod ailsefydlu.

6. Mae Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru wedi rhoi comisiwn i Ymddiriedolaeth St Giles hwyluso gwasanaethau yn CEM Caerdydd, CEM Prescoed, CEM Stoke Heath a CEM Abertawe. Mae Cymru Ddiogelach wedi cael comisiwn i ddarparu'r gwasanaeth hwn yn CEM Eastwood Park, tra bydd Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru yn darparu'r gwasanaethau'n uniongyrchol yn CEM y Parc.
7. Hefyd, mae CEM Altcourse a CEM Styal ill dau wedi'u dynodi'n Garchardai Ailsefydlu ar gyfer Cymru.

Deddf Tai (Cymru) 2014

8. Mae Deddf Tai (Cymru) 2014 yn adlewyrchu ymrwymiad Llywodraeth Cymru i atgyfnerthu gwaith atal digartrefedd fel y nodir yn y Cynllun Digartrefedd Deng Mlynedd ac yn cyflwyno deddfwriaeth newydd ar ddigartrefedd, a ddaeth i rym ar 27 Ebrill 2015. Mae nodweddion allweddol y ddeddfwriaeth newydd yn cynnwys:
 - Cyflwyno dyletswydd gorfforaethol newydd i awdurdodau lleol gymryd camau rhesymol i helpu pobl i atal digartrefedd;
 - Ymestyn y diffiniad o 'dan fygythiad o ddigartrefedd' o 28 i 56 diwrnod;
 - Pŵer yn hytrach na dyletswydd i gymhwyso'r prawf bwriad;
 - Pwerau newydd sy'n galluogi awdurdodau lleol i gyflawni eu dyletswydd mewn perthynas â digartrefedd trwy gynnig tai addas yn y sector rhentu preifat;
 - Dyletswyddau cryfach ar Gymdeithasau Tai i gynorthwyo awdurdodau lleol i gyflawni eu dyletswyddau mewn perthynas â digartrefedd.
9. Y canlyniad fydd mwy o help i bobl sydd naill ai'n ddigartref, neu mewn perygl o ddigartrefedd, gan gadw'r rhwyd ddiogelwch hefyd ar gyfer y bobl agored i niwed hynny ac arnynt angen y cymorth ychwanegol.
10. O gyd-destun pobl mewn dalfa, bydd yr ailddiffiniad o statws angen blaenoriaethol ar gyfer cartrefu oedolion yn dilyn eu rhyddhau o ddalfa'n rhoi chwarae teg i bawb sy'n dymuno cael mynediad at gymorth a thrwy ddileu'r gofyniad i gyflwyno ceisiadau'n bersonol, mae'r Ddeddf hefyd yn darparu'r sail gyfreithiol i sicrhau bod pobl sy'n cael eu cadw mewn dalfa'n gallu cael cymorth cyn eu rhyddhau.
11. Mae'r *Llwybr ar gyfer Gwasanaethau Digartrefedd i Blant, Pobl Ifanc ac Oedolion mewn Sefydliadau Diogel* a geir yma wedi'i fwriadu i gyfnerthu'r ddau newid arwyddocaol yma mewn deddfwriaeth, a nifer o newidiadau eraill mewn deddfwriaeth, mewn gwasanaeth ailsefydlu sy'n seiliedig ar arfer gorau ac y cytunwyd arno ar gyfer yr holl bobl sy'n cael eu cadw mewn sefydliadau diogel.
12. Y newidiadau ychwanegol i ddeddfwriaeth yw:
 - Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014
 - Mesur Iechyd Meddwl (Cymru) 2010
 - Deddf Cymorth Cyfreithiol, Dedfrydu a Chosbi Troseddwyr 2012

- Dyfarniad Southwark 2009

Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014

13. Mae Rhan 11 o Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014, a fydd yn cael ei rhoi ar waith o fis Ebrill 2016, yn sicrhau y bydd gan yr holl oedolion a phlant mewn carchar, llety cadw ieuenctid neu lety mechnïaeth fynediad at y gofal a'r cymorth y mae eu hangen arnynt. Yr adrannau perthnasol yw:
 - Adran 185 – oedolion mewn carchar, llety cadw ieuenctid neu lety mechnïaeth etc;
 - Adran 186 – plant mewn llety cadw ieuenctid, carchar neu lety mechnïaeth etc;
 - Adran 187 – personau mewn carchar, llety cadw ieuenctid neu lety mechnïaeth etc;
 - Adran 188 – dehongli adrannau 185 i 187.
14. Ar gyfer oedolion, bydd y cyfrifoldeb am asesu a diwallu'r anghenion o ran gofal a chymorth yn cael ei ysgwyddo gan yr awdurdod lleol y mae'r carchar wedi'i leoli ynddo pan fo'r unigolyn mewn sefydliad diogel yng Nghymru. Bydd yr oedolion hynny mewn sefydliad diogel yn Lloegr yn ddarostyngedig i Ddeddf Gofal 2014 sy'n gosod dyletswyddau tebyg ar Awdurdodau Lleol yn Lloegr. Yng nghydestun pobl ifanc a phlant, yr awdurdod lleol yr oedd y person ifanc yn preswyllo fel arfer ynddo cyn cael ei gadw mewn sefydliad diogel fydd yn gyfrifol, ni waeth pa un a yw'r plentyn neu'r person ifanc yn cael ei letya yng Nghymru ynteu yn Lloegr. Os yw'r person ifanc wedi bod yn preswyllo fel arfer mewn ardal awdurdod lleol neu wedi bod yn gyfrifoldeb iddo (h.y. yn blentyn sy'n derbyn gofal), yr awdurdod lleol perthnasol fydd yn gyfrifol am y person ifanc a bydd hwn yn cael ei adnabod fel yr 'Awdurdod Lleol Cartref yng Nghymru'. Mae A186 (1) o Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) yn nodi'r meini prawf ar gyfer penderfynu a yw unigolyn yn blentyn 'perthnasol'.
15. Mae Rhan 6 o Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) yn nodi'r dyletswyddau ar Awdurdodau Lleol mewn perthynas â phlant sy'n derbyn gofal. Mae hyn yn cynnwys dyletswyddau i ddiogelu a hybu llesiant person ifanc, i naill ai adolygu neu gynnal cynllun gofal a chymorth neu baratoi a chynnal un, os nad oes un yn bodoli'n barod. Fodd bynnag, fel y nodir uchod, mae gan yr 'Awdurdod Lleol Cartref yng Nghymru' gyfrifoldeb am anghenion gofal a chymorth y person ifanc sydd mewn sefydliad diogel er bod dyletswyddau blaenorol mewn perthynas â phlant sy'n derbyn gofal o ran cynnal (adran 80) a darparu llety (adran 81) yn cael eu datgymhwyso tra bo'r person ifanc mewn sefydliad diogel nes bod y person ifanc yn cael ei ryddhau.

Mesur Iechyd Meddwl (Cymru) 2010

16. Mae Mesur Iechyd Meddwl (Cymru) 2010 yn gosod dyletswydd statudol ar Fyrddau Iechyd Lleol ac Awdurdodau Lleol i ddarparu Gwasanaethau Cymorth Iechyd Meddwl Sylfaenol ar gyfer carcharorion yn ogystal â darparu cynlluniau gofal a thriniaeth holistaidd a gwasanaethau iechyd meddwl eilaidd.

Awdurdodau Lleol yng Nghymru

17. Mae gan Awdurdodau Lleol yng Nghymru ystod o ddyletswyddau o dan Ddeddf Tai (Cymru) 2014 sy'n cynnwys cymorth i unrhyw un sy'n ddigartref neu mewn perygl o ddigartrefedd o fewn 56 diwrnod. Lle derbynnir dyletswydd, bydd yn rhaid iddynt gymryd 'camau rhesymol' i gynorthwyo pobl i ddychwelyd i lety addas neu ddod o hyd i lety addas cyn eu bod yn dod yn ddigartref. Mae'r *Cod Canllawiau i Awdurdodau Lleol – Dyrannu Llety a Digartrefedd 2015* yn darparu'r manylion o ran sut y gellid gwneud hyn.
18. Hefyd mae'n rhaid i Awdurdodau Lleol baratoi Strategaethau Digartrefedd Lleol, gan ystyried yr angen i ddiwallu anghenion grwpiau agored i niwed gan gynnwys carcharorion a phobl ifanc a phlant.
19. Mae gan Awdurdodau Lleol ddyletswyddau ychwanegol hefyd, ynghyd â'r Bwrdd Iechyd Lleol perthnasol, o dan Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 a Mesur Iechyd Meddwl (Cymru) 2010 i roi cymorth i garcharorion ac arnynt angen gofal cymdeithasol ac iechyd meddwl. Wrth ystyried pwy sy'n ysgwyddo'r cyfrifoldebau hyn, mae hynny'n amrywio gan ddibynnu ar oedran y person sydd mewn dalfa (cyfeirier at baragraff 14).
20. Wrth ystyried y dyletswyddau ychwanegol hyn, mae'r Llwybr hwn yn cynnig bod Awdurdodau Lleol yn ystyried datblygu offeryn asesu craidd a all gael ei ddefnyddio yn y carchar, o bosibl gan drydydd parti ar ran yr Awdurdod Lleol. Fodd bynnag, nid yw'r cynnig hwn yn un o ofynion y Llwybr hwn.
21. Mae'n rhaid i Awdurdodau Lleol sicrhau eu bod hefyd yn ymwybodol o'u cyfrifoldebau cyffredinol i leihau cyfraddau aildroseddu yn eu cymunedau a chyflawni eu rôl mewn Partneriaethau Diogelwch Cymunedol o ran llunio a gweithredu strategaeth i leihau cyfraddau aildroseddu o dan Ddeddf Plismona a Throsedd 2009.
22. Mae'r cyfrifoldebau hyn yn galw am gydweithio effeithiol ar lefel strategol a gweithredol ar draws sectorau gyda'r holl bartneriaid sy'n gweithio gyda phobl mewn dalfa.

RHAN 2: CEFNOGI'R SIWRNE AILSEFYDLU I BOBL MEWN DALFA

23. Mae'r Llwybr Cenedlaethol ar gyfer Gwasanaethau Digartrefedd i Blant, Pobl Ifanc ac Oedolion mewn Sefydliadau Diogel a geir yma wedi'i fwriadu i gynorthwyo Awdurdodau Lleol a Chwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru i gyflawni eu cyfrifoldebau newydd o ran darparu gwasanaethau ar gyfer pobl sy'n mynd i fod yn gadael sefydliad diogel.
24. Mae'r Llwybr hwn hefyd yn ceisio helpu Awdurdodau Lleol i ddwyn ynghyd eu hystod o gyfrifoldebau mewn dull integredig gyda Chwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru a phob partner allweddol arall, i gefnogi diogelwch cymunedol a lleihau ymddygiad troseddol.
25. Mae dealltwriaeth glir am gyfrifoldebau asiantaethau a pha wasanaethau y gall carcharor, boed yn oedolyn neu'n blentyn, ddisgwyl yn rhesymol eu derbyn ganddynt, yn hanfodol. Mae cael llety a chymorth priodol ar gyfer yr unigolyn yn dilyn ei ryddhau'n ffactor allweddol i'w helpu i leihau'r risgiau sy'n gysylltiedig â'i ymddygiad troseddol.
26. Mae'r Llwybr hwn yn gyfle pwysig i helpu unigolion i osgoi bod yn ddigartref wrth gael eu rhyddhau o ddalfa. Ond mae'n galw am ymrwymiad cryf gan yr holl wasanaethau perthnasol, gan gynnwys cyfiawnder troseddol, cyfiawnder ieuencid, tai, gwasanaethau cymdeithasol, y sector gwirfoddol a chontractwyr preifat.
27. Datblygwyd y Llwybr er mwyn integreiddio â phroses newydd y gwasanaethau prawf ar gyfer llunio cynllun ailsefydlu. Bydd yr holl bobl mewn dalfa, boed wedi'u dedfrydu, wedi'u remandio neu'n garcharorion sifil, yn cael eu hasesu gan ddefnyddio Offer Sgrinio Sylfaenol yn y Ddalfa – Rhannau 1 a 2 i ddatblygu Cynllun Ailsefydlu. Dim ond y troseddwr a gafwyd yn euog o drosedd a gyflawnwyd ar neu ar ôl 1 Chwefror 2015 fydd yn ddarostyngedig i'r trefniadau newydd ar gyfer trwydded a goruchwyllo ar ôl rhyddhau. Mae'r holl garcharorion hynny nad ydynt yn ddarostyngedig i Offer Sgrinio Sylfaenol yn y Ddalfa – Rhannau 1 a 2 yn dal i allu datblygu Cynllun Ailsefydlu yn wirfoddol wrth i'r dyddiad ar gyfer eu rhyddhau nesáu].
28. Er y gellir gwneud atgyfeiriadau ar unrhyw adeg yn ystod dedfryd, yr adeg derbyn a'r adeg ailsefydlu sy'n darparu'r cyfleoedd mwyaf strwythuredig i gydgyssylltu'r mecanweithiau atgyfeirio a chymorth fel rhan o'r broses llunio cynllun ailsefydlu y bydd y gwasanaethau prawf yn ymgymryd â hi.
29. Gall methu ag ystyried anghenion tai unigolyn mewn ffordd amserol ac wedi'i chynllunio cyn bod yr unigolyn yn cael ei ryddhau achosi i'r unigolyn ddod yn ddigartref neu orfod cael ei leoli mewn llety a allai, am nifer o resymau, fod yn anaddas a/neu'n annymunol.
30. Yn yr un modd, gall methu ag ystyried anghenion tai rhywun pan fydd yn cael ei dderbyn i'r carchar achosi i'r unigolyn golli ei gartref neu lety yn ystod cyfnod ei ddedfryd neu'r amser y bydd yn ei dreulio ar remand. Yn waeth byth, gall materion sy'n mynd heb eu datrys ar adeg derbyn i'r carchar arwain at broblemau neu gymhlethdodau diangen megis ôl-ddyledion rhent anorchfygol a fydd yn lleihau'r opsiynau o ran tai pan fydd yr unigolyn yn cael ei ryddhau.

31. O ganlyniad, mae'r llwybr enghreifftiol yn awgrymu bod cyfrifoldebau'n cael eu rhannu fel a ganlyn:
- Derbyn – Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru (gyda Prison Link Cymru)
 - Ailsefydlu – Y Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol/ Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru (gyda'r awdurdod lleol perthnasol)
 - Rhyddhau – Yr Awdurdod Lleol (gyda phartneriaid lleol perthnasol)
32. Fel rhan o'r arlwy adsefydlu graidd, bydd Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru yn gyfrifol am gefnogi'r rhai y mae angen/mater sy'n ymwneud â thai wedi cael ei adnabod ar eu cyfer yn y cam sgrinio wrth dderbyn .
33. Hefyd, dylid cydnabod nad yw lleoli dros dro mewn "Safle Cymeradwy" ar ôl rhyddhau yn atal y cyn-droseddwr rhag bod mewn perygl o ddigartrefedd ac nad yw'n llety addas pan fo Awdurdod Lleol yn ystyried cyflawni ei ddyletswydd o dan Ddeddf Tai (Cymru) 2014. Mae'n rhaid i'r holl asiantaethau fod yn ymwybodol nad yw lleoliadau mewn Safleoedd Cymeradwy ar gyfer troseddwr risg uchel yn opsiynau tai am gyfnod amhendant nac am y tymor hir, ond yn hytrach yn fesur interim i reoli'r troseddwr mewn amgylchedd diogel, strwythuredig.
34. Bydd cyllid a roddir gan Lywodraeth Cymru yn cael ei ddefnyddio i gefnogi sefydliadau megis Prison Link Cymru. Bydd gwasanaethau'n gweithio gyda Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru i helpu gyda'r gwaith hwn. Fel prosiect sefydledig sy'n gweithio mewn carchardai yng Nghymru a rhai carchardai yn Lloegr, dylai Prison Link Cymru brofi'n adnodd gwerthfawr o fewn y Llwybr.
35. Mae'r Llwybr hwn yn benodol i garchardai sy'n gweithredu o fewn ardal Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru. Er bod disgwyl i'r agenda "Gweddnewid Adsefydlu" arwain at adleoli tuag 80% o'r carcharorion yng Nghymru yn ôl i garchar lleol dynodedig yng Nghymru tua thri mis cyn eu rhyddhau, mae 20% heb eu cynnwys o bosibl o fewn cwmpas y ddogfen hon. Mae'r broses a amlinellir yn y Llwybr hwn yn drosglwyddadwy a bydd y ddogfen yn cael ei lledaenu i'r holl garchardai yn y DU i sicrhau bod unrhyw garcharor o Gymru sy'n dymuno ail-ymgartrefu yng Nghymru yn cael y cyfle i gael mynediad at y gwasanaeth atal a gynigir gan awdurdodau lleol yng Nghymru.
36. Lle mae cyn-garcharor yn mynd at awdurdod lleol yng Nghymru yn dilyn ei ryddhau o garchar y tu allan i ardal Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru a'i fod yn anhysbys i'r awdurdod lleol, trwy ymrwymo i'r Llwybr hwn, mae'r awdurdod lleol yn ymrwymo i roi cymorth ychwanegol i'r ymgeisydd hwnnw mewn argyfwng.

RHAN 3: Y LLWYBR AR GYFER OEDOLION

37. Datblygwyd y Llwybr i gefnogi cyfrifoldebau newydd Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru ac mae wedi'i fwriadu i sicrhau nad oes gorgyffyrddiadau na bylchau o ran cyfrifoldebau.
38. Mae paragraff 6 uchod yn nodi'r trefniadau cytundebol sy'n bodoli i roi cymorth ailsefydlu yn y carchar. Mae Tabl 1 isod yn amlinellu'r broses a'r llinellau amser ar gyfer y gwasanaeth hwn fel a ganlyn:

Tabl 1 – Proses gwasanaeth ailsefydlu Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru

	Corff sy'n Gyfrifol	Gweithgaredd	Carreg Milltir
1	Carchar	Cwblhau'r Offeryn Sgrinio Sylfaenol yn y Ddalfa - Rhan 1 Mae'r Offeryn Sgrinio Sylfaenol yn y Ddalfa wedi'i rannu'n Rhan 1 a Rhan 2. Caiff Rhan 1 ei chyflawni gan staff y Carchar a bydd yn cael ei chwblhau o fewn 72 awr i dderbyn yr unigolyn i'r ddalfa. Mae llety yn un elfen, ond ni ofynnir am lawer o fanylion ar yr adeg hon.	O fewn 72 awr i dderbyn yr unigolyn i'r ddalfa
2	Y Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol/ Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru	Cwblhau'r Offeryn Sgrinio Sylfaenol yn y Ddalfa - Rhan 2 Rhan 2 yw'r Cynllun Ailsefydlu a ddatblygir yn dilyn cwblhau Rhan 1 sy'n adnabod anghenion y troseddwr, gan gynnwys tai, ac yn cael ei gwblhau gan y Swyddog Ailsefydlu yn y ddalfa. Caiff ei gwblhau o fewn 5 niwrnod i gwblhau Rhan 1 gan gasglu manylion ychwanegol.	O fewn 5 niwrnod i gwblhau Rhan 1.
3	Carchar	Adnabod rhaglenni perthnasol i'r carcharor eu cwblhau yn ystod cyfnod ei ddedfryd (gallai hyn gynnwys gofal iechyd, ymyriadau cyffuriau, gwaith a.y.b.).	Yn dilyn cwblhau Rhan 2.
4	Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru	Adolygu'r Offeryn Sgrinio Sylfaenol yn y Ddalfa – Rhan 2, gan gymryd y camau angenrheidiol yn unol â'r cynllun a chynorthwyo'r carcharor i oresgyn rhwystrau i ailsefydlu	Dechrau tua 12 wythnos cyn i'r carcharor gael ei ryddhau.

		Yn ystod 12 wythnos olaf y ddedfryd o garchar, bydd y Swyddogion Ailsefydlu yn adolygu'r cynllun ailsefydlu a ddeilliodd o'r Offeryn ar Sgrinio Sylfaenol yn y Ddalfa – Rhan 2. Lle y bo'n briodol byddant yn atgyfeirio'r carcharor at fodiwlau hyfforddi penodol sydd wedi'u bwriadu i gefnogi'r broses adsefydlu ac ailsefydlu ymhellach. Bydd y Swyddogion Ailsefydlu hefyd yn gyfrifol am barhau i ddatblygu cynllun ailsefydlu a chynorthwyo'r carcharor gyda'i broses ailsefydlu. Bydd hyn yn cynnwys llety.	
5	Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru	Cynnal adolygiad terfynol o'r cynllun ailsefydlu, gan gynnwys yr adroddiad ar amgylchiadau'r cartref Saith niwrnod cyn i'r carcharor gael ei ryddhau ac fel rhan o'r gwaith o gynllunio ar gyfer ailsefydlu, bydd y Swyddog Ailsefydlu perthnasol yn cynnal adolygiad terfynol o'r cynllun ailsefydlu, a hynny'n cynnwys unrhyw amgylchiadau cartref. Bydd hyn yn helpu i ganfod a chyflawni unrhyw gamau gweithredu 'Trwy'r Gât' fel rhan o'r cynllun ailsefydlu yn ogystal â pharatoi gwybodaeth ar gyfer monitro electronig posibl yn dilyn rhyddhau'r carcharor a throsglwyddo'r cyfrifoldeb i'r Rheolwr Troseddwyr cymunedol.	7 niwrnod cyn i'r carcharor gael ei ryddhau.
6	Rheolwr Troseddwyr Cymunedol	Mae gan y Rheolwr Troseddwyr berchnogaeth ar/cyfrifoldeb am y Carcharor o ddiwrnod cyntaf y ddedfryd. Mae ef neu hi'n gweithio'n agos gyda'r Goruchwyliwr Troseddwyr a/neu'r Swyddogion Ailsefydlu trwy gydol y cyfnod yn y carchar, gan sicrhau bod gweithgareddau a gyflawnir yn y carchar yn parhau 'Trwy'r Gât' pan fo angen. Adeg rhyddhau, bydd yn rheoli'r Carcharor tra bydd ar drwydded,	Diwrnod rhyddhau'r carcharor.

		gan gymryd cyfrifoldeb parhaus am ailsefydlu a goruchwyllo. Ar ddiwrnod rhyddhau'r Carcharor, mae cyfrifoldebau'r Swyddog Ailsefydlu'n dod i ben.	
--	--	---	--

Sylwer – gellir cyflawni camau 2 a 4 uchod ar yr un pryd gan ddibynnu ar hyd y ddedfryd

Cymorth Tai adeg Derbyn

39. Mae'r Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol neu Gwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru yn gyfrifol am gynllunio a rheoli proses ailsefydlu carcharor. Bydd y gwaith cynllunio hwn yn dechrau ar unwaith ar adeg derbyn y carcharor a bydd yn cynnwys paratoi 'cynllun ailsefydlu' cychwynnol gan y Swyddog Ailsefydlu cyfrifol o Gwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru. Bydd hyn yn dilyn adnabod angen o ran tai yn dilyn cwblhau'r Offeryn Sgrinio Sylfaenol yn y Ddalfa – Rhan 2.
40. Unwaith y bydd angen o ran tai wedi'i adnabod, bydd yn ofynnol i Gwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru gynorthwyo'r carcharor i ddatrys y mater sy'n gysylltiedig â thai pan gaiff ei dderbyn i'r carchar ni waeth beth fo hyd ei ddedfryd.
41. Er mwyn helpu'r awdurdodau lleol a'u galluogi i ganolbwyntio ar gynllunio'r broses ailsefydlu cyn bod y carcharor yn cael ei ryddhau, bydd gwasanaethau a ariennir gan Lywodraeth Cymru, megis Prison Link Cymru, gan gymryd eu capasiti i ystyriaeth, yn rhoi cymorth ychwanegol i Gwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru gyflawni'r rôl gefnogi hon ar gyfer y carcharorion hynny **nad ydynt** yn cychwyn y broses 12 wythnos o gynllunio ar gyfer ailsefydlu ar unwaith ac sydd ag angen dynodedig o ran tai. Bydd hyn, er enghraifft, yn cynnwys rhoi cyngor ynghylch cadw'r eiddo wrth gwblhau Rhan 2.
42. Bydd cynnwys y cymorth hwn ar adeg derbyn i'r carchar yn ddibynnol ar gyfansoddiad aelwyd yr ymgeisydd ac amgylchiadau'r achos yn hytrach na hyd y ddedfryd yn unig. Gallai hyn gynnwys cyswllt ag asiantaethau statudol i gynnal hawliadau am fudd-dal tai yn ystod y ddedfryd, neu ddod i gytundeb ynghylch ôl-ddyledion gyda'r landlord.
43. Fodd bynnag, ar gyfer y rhai sy'n debygol o fod yn y ddalfa am gyfnod estynedig, ni fydd wastad yn bosibl cadw llety a gallai cronriad parhaus ôl-ddyledion rhent neu forgais fod yn rhwystr sylweddol o ran yr opsiynau tai sydd ar gael pan fo'r carcharor yn cael ei ryddhau.
44. Bydd cyngor yn cael ei roi i'r carcharor ynghylch goblygiadau posibl gadael i'r landlord/darparwr morgais adhawlio'r llety a lle cytunir mai rhyddhau o'r denantiaeth neu werthu'r eiddo yw'r opsiwn gorau, bydd Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru neu, er enghraifft, Prison Link Cymru yn rhoi cymorth i'r ymgeisydd.
45. Mewn rhai achosion, yn enwedig lle mae'r ymgeisydd yn un aelod o aelwyd, gall fod yn briodol gweithio gyda'r Awdurdod Lleol perthnasol ar gyfer cymorth ychwanegol i atal y bygythiad o ddigartrefedd i'r aelwyd gyfan. Cyn cynnwys

Awdurdod Lleol a'r posibilrwydd o sbarduno dyletswydd o dan Ddeddf Tai (Cymru) 2014, bydd angen i Gwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru a'r Rheolwr Troseddwr yn y Gymuned fod wedi'u hargyhoeddi bod ffeithiau'r achos yn cyfiawnhau ymyriad cynharach gan yr Awdurdod Lleol.

46. Gallai'r meini prawf ar gyfer yr atgyfeiriad cynnar hwn gynnwys y canlynol ond nid ydynt yn gyfyngedig iddynt:
- Bydd cymorth cynnar yn gwneud yn siŵr bod llety'n gallu cael ei ddiogelu trwy gydol hyd y ddedfryd a'r tu hwnt i hynny;
 - Gallai cymorth ariannol lefel isel, nad oes gan Gwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru a Prison Link Cymru fynediad ato, ddileu'r risg i'r llety;
 - Mae'r ymgeisydd yn un aelod o aelwyd ac mae'r aelwyd mewn perygl o ddigartrefedd; neu
 - Mae cymhlethdod yr achos yn ei gwneud yn angenrheidiol i'r Awdurdod Lleol ddod yn rhan ohono cyn gynted â phosibl
47. Lle mae rhywun sydd mewn sefydliad diogel yn cychwyn y broses 12 wythnos o gynllunio ar gyfer ailsefydlu ar unwaith ar ôl cael ei dderbyn i'r ddalfa o ganlyniad i hyd disgwyledig y ddedfryd, bydd cymorth yn cael ei roi o dan y broses honno ac **ni fydd** cymorth yn cael ei roi gan Prison Link Cymru.

Y ffenestr ailsefydlu 12 wythnos:

48. Yn ogystal â'r gweithgarwch derbyn, mae hefyd yn ofynnol i Gwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru adolygu'r 'cynllun ailsefydlu' a ddatblygwyd ar adeg derbyn i'r ddalfa tua 12 wythnos cyn bod y carcharor i fod i gael ei ryddhau.
49. Lle nad oes angen o ran tai wedi cael ei adnabod a lle darparwyd cyfeiriad, bydd y Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol/Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru yn trosglwyddo'r cyfeiriad hwn i'r Awdurdod Lleol perthnasol i geisio sylw ar ddilysrwydd ac amgylchiadau'r cyfeiriad a ddarparwyd.
50. Lle cafodd angen o ran tai ei adnabod naill ai yn Rhan 2 (a lle nad yw wedi cael ei ddatrys neu lle mae wedi arwain at ryddhau llety) neu yn ystod y broses gychwynnol i gynllunio ar gyfer ailsefydlu, bydd Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru yn gyfrifol am gynorthwyo'r carcharor i naill ai gadw ei lety neu gael llety arall yn ogystal â chefnogi proses ailsefydlu holistaidd.
51. Bydd y cymorth yn dibynnu ar ffeithiau'r achos unigol a gallai gynnwys unrhyw rai o'r canlynol:
- Sefydlu cyfrif banc/cyfrif gydag undeb credyd
 - Cael ffurf dderbyniol o ddogfen adnabod
 - Cyswllt â hawliadau am fudd-daliadau
 - Gwasanaethau i ddatrys anghydfodau rhwng gwahanol bartïon, megis cyfryngu a chymodi
 - Cyngor arbenigol ynghylch hawliau lles/budd-daliadau a chyngor ynghylch dyledion/arian, gan gynnwys mynediad at gyngor annibynnol
 - Cyngor annibynnol ynghylch tai

- Gweithio ar y cyd â Landlordiaid Cymdeithasol Cofrestredig i atal digartrefedd
 - Dulliau ar y cyd gyda gwasanaethau eraill megis Gofal Cymdeithasol ac Iechyd
 - Gwasanaethau cam-drin domestig
 - Cymorth gyda Thai/Tenantiaeth
 - Camau gweithredu i ddatrys ymddygiad gwrthgymdeithasol
 - Opsiynau i hwyluso mynediad at y Sector Rhentu Preifat
 - Camau gweithredu i ymyrryd mewn achosion o ôl-ddyledion morgais
 - Camau gweithredu i gefnogi ymgeiswyr anabl
 - Mynediad at dai â chymorth
 - Trefnu llety gyda pherthnasoedd a ffrindiau
 - Opsiynau ar gyfer lletya pobl agored i niwed;
52. Mae gan y Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol/Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru wybodaeth lawn am y gwasanaethau amrywiol sy'n cael eu darparu yn y carchar i gefnogi carcharorion. Lle y bo'n briodol, dylent sicrhau bod y cymorth ychwanegol hwn yn cael ei ddefnyddio wrth eu cefnogi.
53. Ni fwriedir i wasanaethau a ariennir gan Lywodraeth Cymru, megis Prison Link Cymru, gefnogi Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru yn ystod y cyfnod ailsefydlu.
54. Tua 66 diwrnod cyn y dyddiad rhyddhau, bydd y Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol/Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru yn cynnal adolygiad beirniadol o'r elfen llety o'r cynllun ailsefydlu. Lle nad yw'r mater a adnabuwyd o ran tai wedi cael ei ddatrys, byddant yn cyflwyno atgyfeiriad i'r Awdurdod Lleol perthnasol i sbarduno asesiad o dan a.62 o Ddeddf Tai (Cymru) 2014. Bydd yr atgyfeiriad yn cael ei wneud trwy gyflwyno'r Ffurflen Anghenion Tai Carcharor wedi'i chwblhau (Atodiad 5) a fydd wedi cael ei diweddarau yn dilyn y broses cynllunio ar gyfer ailsefydlu. Bydd hon yn cael ei hanfon at y Rheolwr Troseddwy yn y Gymuned i ddechrau.
55. Bydd y Rheolwr Troseddwy yn y Gymuned wedyn yn cwblhau ffurflen Asesu Risgiau (Atodiad 6) i sicrhau bod yr Awdurdod Lleol yn gallu gwneud penderfyniadau ynghylch addasrwydd yn seiliedig ar y ffeithiau llawn a'r risgiau i'r unigolyn. Dylai hon gael ei chwblhau o fewn 5 niwrnod gwaith i dderbyn y Ffurflen Anghenion Tai Carcharor. Gyda'i gilydd mae'r dogfennau hyn yn dod yn atgyfeiriad at yr Awdurdod Lleol a byddant yn cael eu hanfon ymlaen gan y Rheolwr Troseddwy yn y Gymuned at y Pwynt Cyswllt Unigol yn yr awdurdod lleol.
56. Mae'r Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol/Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru wedi cael eu hysbysu ynghylch yr angen i fod yn ymwybodol o fudd ailgysylltu â'r ardal wreiddiol ac annog y carcharor i wneud yr atgyfeiriad at yr Awdurdod Lleol priodol. Lle nad yw hyn yn bosibl oherwydd cyfyngiadau'r drwydded, dylai'r Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol/Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru ystyried cysylltiadau teuluol eraill cyn gwneud atgyfeiriad. Ni ddylai fod yn ddewis diofyn bod yr atgyfeiriad yn cael ei wneud at yr Awdurdod Lleol agosaf (h.y. yr un 'lletyol') neu at Awdurdod Lleol â gwasanaethau mwy sefydledig.

57. Mae angen i'r holl bartneriaid fod yn ymwybodol hefyd o'r risg o gam-drin domestig neu'r risg o drais wrth gefnogi proses ailsefydlu. Mae Gorchymyn Digartrefedd (Addasrwydd Llety) (Cymru) 2015 yn sicrhau bod yn rhaid i awdurdod lleol ystyried a oes cyflawnwr honedig neu ddioddefwyr camdriniaeth ddomestig yn y cyffiniau wrth gefnogi ymgeisydd o dan Ddeddf Tai (Cymru) 2014, ond rhaid i Swyddogion Ailsefydlu hefyd ystyried hynny yn achos yr holl bobl hynny nad ydynt yn cael eu cyfeirio at yr awdurdodau lleol a sicrhau eu bod yn ymgynghori â gwasanaethau cymorth arbenigol.

Defnyddio Cynlluniau Tai Personol

58. Er mwyn sicrhau proses bontio esmwyth ar gyfer gwaith achosion, efallai y bydd y Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol/Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru wedi cefnogi'r ymgeisydd trwy'r Cynllun Tai Personol sydd wedi'i atodi a fydd yn helpu Awdurdod Lleol i ganfod ar unwaith pa waith sydd wedi cael ei wneud hyd yma, pa un a oes angen gwiriad a pha gamau y gellid eu cymryd i helpu i ddatrys yr angen o ran tai. Mae'r ffurflen wedi'i hatodi yn Atodiad 7.

Gwaith yr Awdurdod Lleol yn dilyn atgyfeiriad

59. Yn dilyn atgyfeiriad, bydd angen i'r Awdurdod Lleol perthnasol benderfynu a oes dyletswydd ganddo tuag at y darpar ymgeisydd o dan Ddeddf Tai (Cymru) 2014. Mae'r manylion ar gyfer cynnal asesiad a, lle y bo'n briodol, gwneud atgyfeiriad at Awdurdod Lleol arall wedi'u cynnwys yn y *Cod Canllawiau i Awdurdodau Lleol - Dyrannu Llety a Digartrefedd*.
60. Mae o'r pwys mwyaf ac yn un o egwyddorion allweddol y Llwybr hwn bod carcharor yn cael yr un driniaeth ag unrhyw un arall sy'n mynd at yr Awdurdod Lleol i gael cymorth ac y bydd yn ddarostyngedig i'r un profion o ran pa ddyletswyddau sydd gan yr Awdurdod Lleol tuag ato. Mae'r egwyddor allweddol hon yn ymestyn i ddefnyddio'r broses atgyfeirio.
61. Ceidw Awdurdod Lleol yr hawl i wneud atgyfeiriad cysylltiad lleol o dan adran 80 o'r Ddeddf Tai (Cymru). Fodd bynnag, mae'n rhaid i hyn ddigwydd cyn derbyn dyletswydd o dan adran 73. Unwaith y mae dyletswydd o dan adran 73 wedi cael ei derbyn, ni ellir gwneud atgyfeiriad wedyn.
62. Unwaith y mae Awdurdod Lleol wedi cadarnhau a oes ganddo ddyletswydd tuag at y carcharor, bydd yn ysgwyddo'r cyfrifoldeb am ddarparu camau rhesymol yn ôl y dyletswyddau yn adran 66 neu adran 73 o Ddeddf Tai (Cymru) 2014. Yn ddarostyngedig i unrhyw ddyletswyddau pellach at y carcharor hwnnw o dan Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014, ni fydd yn briodol i'r Awdurdod Lleol ysgwyddo'r cyfrifoldeb am ddarparu'r holl gymorth ailsefydlu i garcharor a bydd yn canolbwyntio dim ond ar gamau sy'n helpu i fynd i'r afael â materion llety pan fydd y carcharor yn cael ei ryddhau. Bydd y Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol/Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru yn parhau i fod â chyfrifoldeb am gynllunio'r broses ailsefydlu a bydd angen i'r Awdurdod Lleol perthnasol weithio gyda nhw i gefnogi'r elfen llety. Er mwyn sicrhau nad yw gwasanaethau'n cael eu dyblygu, dylid cynnal sianel gyfathrebu eglur rhwng yr Awdurdod Lleol, y Swyddog Ailsefydlu yn y carchar a'r Rheolwr Troseddwyd yn y gymuned.

63. Gan nad yw bwriadoldeb yn berthnasol i'r dyletswyddau o dan adran 66 ac adran 73, nid yw Awdurdod Lleol, ni waeth a yw'n rhoi sylw i fwriadoldeb o dan adran 78 ai peidio, yn gallu gwrthod cefnogi carcharor ar y sail honno.
64. Mae'n rhaid i Awdurdod Lleol fod yn ymwybodol o'r posibilrwydd o her mewn perthynas â'i gymorth i garcharor ac argymhellir bod ei swyddogion yn sicrhau bod tystiolaeth o'r camau a gymerir yn cael ei dogfennu a'i chadw. Bydd defnyddio'r Cynllun Tai Personol yn cefnogi hyn.

Natur y cymorth i ymgeiswyr

65. Bydd llawer o garcharorion yn gadael y carchar gydag un nodwedd neu fwy a fydd yn ei gwneud yn fwy o her iddynt gael llety. Pan ystyrir hefyd y pryderon ynghylch y stigma ac weithiau natur eu trosedd gwreiddiol, gall fod yn anos i gyn-garcharor gael mynediad at y sector rhentu preifat. Fodd bynnag, mae'r sector rhentu preifat yn dal i fod yn opsiwn dichonadwy, ond ef Awdurdod Lleolai y bydd angen pecyn ychwanegol o gymorth i gyd-fynd â'r llety a dylid ystyried hyn ar gyfer yr holl garcharorion a gynorthwyr i gael llety yn y sector rhentu preifat.
66. Wrth ystyried yr opsiynau tai sydd ar gael i gyn-garcharor, mae'n rhaid i'r Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol/Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru neu Awdurdod Lleol ystyried rhai o'r heriau posibl a wynebwr gan gyn-garcharorion, e.e. cyfyngiadau a osodir arnynt gan drwyddedau, y diffyg rhwydweithiau cymorth teuluol, sgiliau sylfaenol gwael a.y.b. Mewn rhai achosion, ni fydd llety yn y sector rhentu preifat yn briodol neu'n bosibl ac mae'n rhaid archwilio'r holl opsiynau tai.
67. Wrth asesu addasrwydd llety, dylai'r Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol/Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru neu Awdurdod Lleol ystyried natur agored i niwed yr ymgeisydd yng nghyd-destun Deddf Tai (Cymru) 2014 a'r risg y mae'r carcharor yn ei achosi i'r gymuned y bydd yn dychwelyd iddi. Dylid ystyried hyn o ran y risg o aildroseddu a hefyd y risg o niwed i'r gymuned. Bydd angen i'r Rheolwr Troseddwr yn y Gymuned, a fydd yn gyfrifol am gynllunio'r broses ailsefydlu ar gyfer yr holl garcharorion, fod yn rhan o'r penderfyniad.
68. Mae'n bosibl y gellir cynnig llety heb i'r ymgeisydd fod wedi cael cyfle i weld yr eiddo â'i lygaid ei hun. Lle mae Awdurdod Lleol yn gwneud cynnig o dan Ddeddf Tai (Cymru) 2014, bydd angen iddo sicrhau bod gan y carcharor fynediad llawn at fanylion yr eiddo gan gynnwys ffotograffau, dimensiynau a ffeithiau allweddol. Mae Llywodraeth Cymru yn argymhell bod eiriolwr neu aelod o'r teulu yn cael y cyfle i fynd i weld yr eiddo ar ran yr ymgeisydd. Mae'r sefyllfa hon yn debyg i'r rhai lle mae ymgeisydd yn gaeth i'w wely neu yn yr ysbyty ac yn methu mynd i weld eiddo yn bersonol.
69. Mae profiad wedi dangos nad yw lleoli carcharorion mewn llety gwely a brecwast neu drefniant amlfeddiannaeth arall, yn enwedig gyda charcharorion eraill, yn llety addas ar gyfer ailsefydlu llwyddiannus a rhaid i hyn beidio â bod yn ddatrysiad diodyn o ran tai. Fodd bynnag, oherwydd y sefyllfa o ran tai, mae'r datrysiad hwn yn debygol o gael ei ddefnyddio mewn rhai achosion. Lle caiff ei ddefnyddio, dylai'r Awdurdod Lleol gofnodi esboniad i ddynodi pam y defnyddiwyd llety gwely a brecwast, hysbysu'r gwasanaethau prawf yn llawn a dechrau cynllunio'r trefniadau ar gyfer symud ymlaen ar unwaith.

Saith niwrnod cyn y dyddiad rhyddhau

70. Saith niwrnod cyn y dyddiad rhyddhau, bydd y Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol/Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru yn gyfrifol am gwblhau'r cynllun ailsefydlu, sy'n cynnwys cytuno ar yr adroddiad ar amgylchiadau'r cartref. Lle daethpwyd o hyd i lety yn ystod y ffenestr ar gyfer cynllunio'r broses ailsefydlu, bydd Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru mwy na thebyg yn cysylltu â'r Awdurdod Lleol i helpu i gwblhau'r adroddiad.

Ar ôl rhyddhau:

71. Lle nad yw canlyniad llwyddiannus wedi bod yn bosibl o ganlyniad i'r gwasanaeth a ddarparwyd yn y carchar, bydd yr Awdurdod Lleol yn dod yn gyfan gwbl gyfrifol am ddarparu cymorth sy'n gysylltiedig â thai ar sail barhaus trwy'r dyletswyddau o dan Ddeddf Tai (Cymru) 2014 ar ôl rhyddhau ar gyfer y rhai sy'n dal i fod yn gymwys a naill ai'n ddigartref neu dan fygythiad o ddigartrefedd. Bydd y ddyletswydd sy'n gymwys i gyflawni'r gweithgarwch hwn yn ddibynnol ar feithiau'r achos.
72. Ar gyfer y carcharorion hynny a adnabuwyd fel rhai ag angen blaenoriaethol (o dan unrhyw un o'r deg categori), neu fel rhai sy'n debygol o fod ag angen blaenoriaethol, byddai'r Awdurdod Lleol yn parhau i fod â dyletswydd i ddarparu llety naill ai o dan adran 68 neu adran 75 gan ddibynnu ar yr amgylchiadau unigol.
73. Yn achos yr unigolion hynny y mae'r dyletswyddau tuag atynt wedi dod i ben tra oeddent yn y ddalfa, byddai eu rhyddhau o'r ddalfa'n gyfystyr â newid sylweddol mewn amgylchiadau ac y gallai fod gan yr Awdurdod Lleol ddyletswydd newydd tuag at yr ymgeisydd yn dilyn ei ryddhau.

Unrhyw adeg ar Awdurdod Lleol

74. Gall carcharor (neu drydydd parti ar ran y carcharor) gyflwyno cais ar unrhyw adeg am gymorth i Awdurdod Lleol a byddai dyletswydd ar yr Awdurdod Lleol i gynnal asesiad pe bai'n amau bod yr unigolyn yn gymwys a naill ai'n ddigartref neu dan fygythiad o ddigartrefedd.
75. Mae paragraff 46 uchod yn nodi'r meini prawf lle gellir gwneud atgyfeiriad cynnar at Awdurdod Lleol. Trwy ymrwymo i'r Llwybr hwn, lle mae'r cymorth hwn wedi cael ei ddefnyddio a'i ddihysbyddu, bydd yr Awdurdod Lleol yn darparu cymorth ychwanegol, lle y bo'n briodol a lle nad oedd yr ymwneud gwreiddiol yn ffugiol neu'n flinderus, ar gyfer yr ymgeiswyr hynny sydd wedi cyrraedd y terfyn o 56 diwrnod gan ddefnyddio'r ddyletswydd i ddarparu gwybodaeth, cyngor a chynhorthwy (adran 60) o Ddeddf Tai (Cymru) 2014.

Cymorth i droseddwy'r benywaidd

76. Mewn perthynas â gwaith i gefnogi pobl yn y ddalfa yn CEM Eastwood Park, bydd Prison Link Cymru yn rhoi cymorth i'r **holl** garcharorion ni waeth beth fo hyd eu dedfryd ar adeg derbyn ac ailsefydlu.

77. Cydnabyddir bod gan garcharorion benywaidd amryw o anghenion ychwanegol o ran cefnogaeth. Mae tystiolaeth yn dangos bod menywod:
- Yn llawer mwy tebygol (na dynion) o fod wedi dioddef cam-drin corfforol neu rywiol;
 - Yn fwy tebygol o fod yn profi iselder, gorbryder a hunan-niwed yn y ddalfa;
 - Yn fwy tebygol o fod â materion camddefnyddio sylweddau mynych sy'n achosi anawsterau arbennig ar gyfer ailsefydlu effeithiol.
78. Hefyd, mae diffyg dalffa neu safle cymeradwy ar gyfer menywod yng Nghymru yn effeithio ar gysylltiadau â'r cartref yn ystod eu dedfryd ac yn golygu bod yn rhaid i unigolion deithio gryn bellter ar ôl cael eu rhyddhau i ail-ymgartrefu yn eu cymunedau cartref. Mae'r ffaith bod menywod yn llawer mwy tebygol o fod yn brif ofalwyr ar adeg eu derbyn i'r ddalfa, ac y byddant yn aml yn ceisio ailsefydlu cysylltiadau â'u plant ar ôl cael eu rhyddhau, yn bethau y dylid eu cymryd i ystyriaeth hefyd wrth ddarparu camau rhesymol ac ystyried addasrwydd llety.
79. O ystyried yr heriau hyn, bydd angen i'r Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol/Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru ac Awdurdodau Lleol ddatblygu dull arall o gefnogi anghenion ailsefydlu a llety carcharorion benywaidd sy'n ail-ymgartrefu yn ôl yng Nghymru. Bydd yn bwysig bod yr holl bartneriaid yn rhan o ddatblygu a chyflawni'r model amlasiantaeth Rheoli Troseddwy'r Integredig Cymru: Pathfinder i Ferched i helpu menywod i reoli'r ffactorau sy'n eu gwneud yn agored i niwed ac i leihau'r risg o ymddygiad troseddol.
80. Bydd y diwygiadau Gweddnewid Adsefydlu yn sicrhau bod y carcharorion benywaidd sydd wedi'u lleoli y tu Awdurdod Lleol i Gymru yn cael yr un gwasanaeth derbyn ac ailsefydlu ag a nodir uchod. Hefyd, bydd gan y Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol/Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru gyfrifoldeb ychwanegol i sicrhau bod y rhai sydd wedi bod yn weithwyr rhyw neu'n ddiodefwyr cam-drin domestig yn flaenorol yn cael eu cyfeirio at wasanaethau arbenigol.
81. Wrth weithio gyda'r grŵp hwn o gleientiaid, mae'n rhaid i'r Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol/Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru ac Awdurdodau Lleol fod yn sensitif hefyd i fanylion achos yr ymgeisydd wrth gynnal asesiad a/neu ddatblygu camau rhesymol. Mae hyn yn cynnwys mynd ati mewn modd gofalus a sensitif wrth ymchwilio i gyhuddiadau o gam-drin domestig, canfod anghenion o ran cymorth, a phriodoldeb ailsefydlu perthnasodd â'r teulu a'r partner.

Cyfathrebu rhwng Awdurdodau Lleol a Gwasanaethau Prawf

82. Er y bydd yn rhaid i'r dull o atgyfeirio achos rhyw 66 diwrnod cyn rhyddhau'r carcharor fod yn ffurfiol i sbarduno asesiad a dyletswydd bosibl, anogir cyfathrebu ffurfiol ac anffurfiol rhwng Awdurdodau Lleol a'r Gwasanaethau Prawf mewn carchardai a bydd hynny'n helpu i sicrhau'r siawns orau bosibl o gyflawni proses ailsefydlu gadarnhaol.
83. Fodd bynnag, lle mae atgyfeiriad wedi cael ei wneud, cytunwyd y dylai'r cyfathrebu rhwng yr Awdurdod Lleol a'r swyddog o fewn y carchar ddigwydd trwy'r Rheolwr Troseddwy'r yn y Gymuned. Y rheswm dros hyn yw mai'r Rheolwr Troseddwy'r yw'r swyddog cyfrifol ac y bydd angen iddo/iddi barhau i fod â

throsolwg at ddibenion rheoli risgiau. Bydd y ddogfen atgyfeirio'n cael ei chodi gan amlaf yn y Carchar gan y Swyddog Ailsefydlu, a fydd â mynediad uniongyrchol at y carcharor. Bydd yn cael ei hanfon wedyn at y Rheolwr Troseddwyd i sicrhau bod unrhyw bryderon sy'n ymwneud â rheoli risgiau'n gallu cael eu cofnodi cyn cyflwyno'r atgyfeiriad llawn i'r Pwynt Cyswllt yn yr Awdurdod Lleol. Y ffordd orau o sbarduno'r cyfathrebu teirffordd yma fyddai trwy neges e-bost gan sicrhau bod y Swyddog Ailsefydlu, y Rheolwr Troseddwyd a'r Awdurdod Lleol ill tri'n cael gwybodaeth gyson am yr holl benderfyniadau ynghylch tai a fydd yn effeithio ar lety posibl ar gyfer yr ymgeisydd yn y dyfodol.

84. Bydd y Rhwydwaith Digartrefedd yn cadw cronfa ddata gyfoes o'r cysylltiadau Awdurdod Lleolweddol ym mhob Awdurdod, yn ogystal â chysylltiadau ailsefydlu Awdurdod Lleolweddol mewn carchardai ac yn y gymuned er mwyn sicrhau bod cyn lleied â phosibl o oedi.
85. Mae mater rhannu data'n cael ei grybwyll yn aml fel rhwystr i weithio'n effeithiol mewn partneriaeth. Dylai Awdurdodau Lleol weithio gyda phartneriaid perthnasol i ganfod dulliau eraill os oes angen. Dylai Awdurdodau Lleol fod yn ymwybodol hefyd o adran 115 o Ddeddf Trosedd ac Anhrefn 1998, sy'n darparu ar gyfer trosglwyddo data lle ceir pryder ynghylch diogelwch y cyhoedd. Er mwyn sicrhau bod data'n cael ei drosglwyddo'n ddiogel rhwng partneriaid, ef Awdurdod Lleolai y byddai Awdurdodau Lleol yn ei chael yn ddefnyddiol trefnu bod cyfeiriad e-bost diogel ar gael hefyd.
86. Amgaeir nifer o Atodiadau sy'n amlinellu'r broses i'w dilyn wrth gefnogi oedolion.

RHAN 4: Y LLWYBR AR GYFER PLANT A PHOBL IFANC

87. Mae'r rhan hon o'r Llwybr yn darparu gwybodaeth am y gwahaniaethau allweddol wrth ddarparu gwasanaethau ar gyfer plant a phobl ifanc mewn sefydliadau diogel ac mae'n ehangu ar y gwahanol asiantaethau sy'n darparu gwasanaethau ar gyfer plant a phobl ifanc.

Timau Troseddau Ieuenctid

88. Timau amlddisgyblaethol yw Timau Troseddau Ieuenctid lle mae'r Gwasanaeth Iechyd, y Gwasanaethau Cymdeithasol, gwasanaethau Addysg, yr Heddlu a'r Gwasanaeth Prawf yn cydweithio ac maent yn bartneriaethau lleol statudol a sefydlwyd gan adran 39 o Ddeddf Trosedd ac Anhrefn 1998¹. Maent yn rhan o'r Awdurdod Lleol. Mae gan Dimau Troseddau Ieuenctid gyfrifoldeb statudol am reoli plant a phobl ifanc sy'n ddarostyngedig i orchmynion llys. Mae 15 Tîm Troseddau Ieuenctid yng Nghymru².

Timau Troseddau Ieuenctid a Sefydliadau Diogel

89. Mae timau troseddau ieuenctid a sefydliadau diogel yn cydweithio'n agos i sicrhau bod trefniadau ailsefydlu'n bodoli ar gyfer yr holl blant a phobl ifanc sy'n gadael dalffa. Caiff eu cyfrifoldebau eu nodi yn y Safonau Cenedlaethol ar gyfer Cyfiawnder Ieuenctid sy'n nodi nifer o bwyntiau yn y trefniadau cynllunio dedfryd pan fo angen ystyried trefniadau ar ôl rhyddhau a'r tebygolrwydd y bydd angen llety.
90. Ar gyfer pobl ifanc, bydd y Tîm Troseddau Ieuenctid perthnasol hefyd yn gyswllt Awdurdod Lleolweddol o ran sicrhau cydgysylltu gyda gwasanaethau. Mae ganddynt gyfrifoldeb i helpu i ddarparu llety addas ar ôl rhyddhau a dylent wneud hyn mewn partneriaeth gyda swyddogion tai yn yr Awdurdod Lleol perthnasol trwy'r timau Gwasanaethau Plant a/neu Timau Opsiynau Tai.

Deddf Cymorth Cyfreithiol, Dedfrydu a Chosbi Troseddwyr 2012

91. Mae Deddf Cymorth Cyfreithiol, Dedfrydu a Chosbi Troseddwyr 2012, a ddaeth i rym ym mis Tachwedd 2012, yn amodi y bydd unrhyw berson ifanc sy'n cael ei remandio i Lety Cadw Ieuenctid yn cael ei drin fel plentyn sy'n 'Derbyn Gofal' gan yr Awdurdod dynodedig. Mae hyn yn golygu bod gan yr holl bobl ifanc sy'n cael eu remandio'n ddiogel i Lety Cadw Ieuenctid hawl i statws 'Plant sy'n Derbyn Gofal'.

Dyfarniad Southwark 2009

92. Mae Dyfarniad Southwark³, a wnaed gan Arglwyddi'r Gyfraith ym mis Mai 2009, yn ddarn o gyfraith achosion sy'n egluro Deddf Plant 1989 ac yn ei gwneud yn orfodol i Wasanaethau Plant ddarparu llety a chymorth ar gyfer pobl ifanc

¹ Yr union ofynion yn y Ddeddf yw y dylai timau troseddau ieuenctid gynnwys o leiaf un o bob un o'r canlynol: (a) swyddog ar ran bwrdd prawf lleol neu swyddog ar ran darparwr gwasanaethau prawf; (b) gweithiwr cymdeithasol mewn awdurdod lleol; (c) swyddog heddlu; (d) person a enwebwyd gan Fwrdd Iechyd Lleol, y mae unrhyw ran o'i ardal o fewn ardal yr awdurdod lleol; (e) person a enwebwyd gan y prif swyddog addysg a benodwyd gan yr awdurdod lleol

² Mae'n ofynnol i awdurdodau lleol fod â Thîm Troseddau Ieuenctid naill ai ar sail unigol neu ar sail partneriaeth; mae 15 Tîm Troseddau Ieuenctid yng Nghymru, y mae 5 ohonynt yn gwasanaethu dau Awdurdod Lleol yr un ac un yn gwasanaethu tri.

³ <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld200809/ldjudgmt/jd090520/appg-1.htm>

ddigartref 16-17 oed. Bydd hwn yn parhau i fod yn sbardun ar gyfer cydweithio rhwng adrannau Tai a Gwasanaethau Cymdeithasol i gyflawni'r dyletswyddau o dan Ddeddf Tai (Cymru) 2014 a Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014.

Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014

93. Mae paragraff 15 yn egluro rhan 6 o Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 sy'n nodi dyletswyddau Awdurdodau Lleol tuag at 'Blant sy'n Derbyn Gofal'. Mae hyn yn cynnwys dyletswyddau i ddiogelu a hybu llesiant person ifanc, i naill ai adolygu neu gynnal cynllun gofal a chymorth, neu baratoi a chynnal un os nad oes un yn bodoli'n barod.

Proses wahanol i gynllunio ar gyfer ailsefydlu

94. Dylai trefniadau cynllunio ar gyfer ailsefydlu mewn dalfa nodi, o'r dechrau, a oes, neu a yw'n debygol y bydd, angen o ran tai a chymryd camau i sicrhau bod y plentyn neu berson ifanc yn gallu cael mynediad at lety addas ar ôl cael ei ryddhau ac atgyfeirio'r angen at yr Awdurdod Lleol. Dylai hyn gynnwys ystyried a oedd y plentyn/person ifanc yn 'Derbyn Gofal' cyn mynd i mewn i'r ddalfa, a yw wedi cael statws plentyn/person ifanc sy'n 'Derbyn Gofal' o ganlyniad i'w brofiad o fod yn y ddalfa, ac a yw'n methu dychwelyd i'r llety yr oedd yn byw ynddo'n flaenorol neu a fydd mewn angen ar ôl cael ei ryddhau.
95. Bydd pobl ifanc sydd wedi bwrw dedfryd mewn dalfa ac sy'n cael eu rhyddhau o'r ddalfa ar drwydded neu ar orchymyn cadw a hyfforddi yn parhau i gael eu goruchwyllo gan Dimau Troseddau Ieuencid, er y gallai hyn fynd â hwy y tu hwnt i'w 18^{fed} pen-blwydd ar rai achlysuron.
96. Y gwahaniaethau Awdurdod Lleolweddol rhwng y broses hon a'r broses brawf ar gyfer oedolion yw:
- Nid oes sbardun 12 wythnos o ran cynllunio ar gyfer ailsefydlu. Yn hytrach na hynny, mae cynllun dedfryd y person ifanc yn cael ei ddiwygio bob mis.
 - Mae Prison Link Cymru yn gweithredu mewn sefydliadau oedolion yn unig ar hyn o bryd. Bydd hyn yn parhau ac ni fydd gwasanaeth yn cael ei ddarparu ar gyfer pobl ifanc;
 - Bydd Timau Troseddau Ieuencid yn gweithio gyda'r holl bobl ifanc i helpu i sicrhau llety addas pan fyddant yn cael eu rhyddhau;
 - Gwasanaethau Plant fydd yn gyfrifol am lety a chymorth ar gyfer unrhyw blant a phobl ifanc mewn llety diogel nad ydynt wedi troi'n 18 eto.
 - Mae'n ofynnol i'r Tîm Troseddau Ieuencid ymweld â phob person ifanc o fewn 10 niwrnod i'w ryddhau i adolygu'r broses ailsefydlu.

Deddf Tai (Cymru) 2014

97. I gydnabod y siwrne wahanol a'r trefniadau goruchwylol gwahanol ar gyfer plant a phobl ifanc sy'n cael eu cadw mewn dalfa, wedi'i atodi yn Atodiad 2 mae map broses ieuencid-benodol.

98. Er bod Deddf Tai (Cymru) 2014 yn lleihau'r pwyslais ar angen blaenoriaethol, bydd plant a phobl ifanc o bosibl yn cadw cymorth ychwanegol o ganlyniad i'r ddau gategori canlynol o angen blaenoriaethol a nodir yn adran 70 o Ddeddf Tai (Cymru) 2014:
- a) Person sy'n 16 neu'n 17 oed pan fo'r person yn gwneud cais i Awdurdod Tai Lleol am lety neu gymorth i gadw neu gael gafael ar lety;
 - b) Person sydd wedi cyrraedd 18 oed, pan fo'r person yn gwneud cais i Awdurdod Lleol am lety neu gymorth i gadw neu gael gafael ar lety, ond nid 21 oed, a oedd yn derbyn gofal, yn cael ei letya neu'n cael ei faethu ar unrhyw bryd pan oedd o dan 18 oed.
99. O ganlyniad i adran 104 o Ddeddf Cymorth Cyfreithiol, Dedfrydu a Chosbi Troseddau 2012, bydd (b) uchod yn sicrhau bod unrhyw un a gafodd ei gadw mewn Llety Cadw Ieuenctid yn cael ei ddiffinio'n gyfreithiol fel plentyn/person ifanc sy'n 'Derbyn Gofal', gan felly sicrhau statws angen blaenoriaethol.
100. Bydd hyn yn sicrhau bod gan unrhyw un a gafodd ei gadw mewn dalfa cyn troi'n 18 statws angen blaenoriaethol tan ei 21^{ain} pen-blwydd.
101. Mae mesurau gwarchod pellach ar gyfer yr holl gategoriâu o angen blaenoriaethol sy'n cyfeirio at ystodau oedran i sicrhau bod y categori oedran pan aethpwyd at Awdurdod Lleol yn wreiddiol yn cael ei gadw trwy gydol cyfnod y cymorth gan yr Awdurdod Lleol.

Cymorth a ddarperir cyn dedfrydu:

102. Yn y rhan fwyaf o achosion mae staff Timau Troseddau Ieuenctid yn cwblhau adroddiad cyn dedfrydu. Mae'n cynnwys gwybodaeth am drefniadau byw'r person ifanc, ei addysg, ei iechyd a'i ymwneud â gofal cymdeithasol.
103. Dylai'r adroddiad cyn dedfrydu ddisgrifio amgylchiadau'r teulu, a ble mae'r person ifanc wedi bod yn byw a pha un a oes unrhyw broblemau'n gysylltiedig â hynny. Byddai'r adroddiad cyn dedfrydu hefyd yn nodi pa un a oedd y person ifanc yn 'Derbyn Gofal' ac unrhyw wybodaeth berthnasol am ei lety.
104. Mae Timau Troseddau Ieuenctid yn gyfrifol am anfon 'gwybodaeth am leoliad' i wasanaeth lleoliadau'r Bwrdd Cyfiawnder Ieuenctid, o fewn 24 awr. Mae hyn yn cynnwys yr adroddiad cyn dedfrydu a'r holl wybodaeth ym meysydd cyfiawnder ieuenctid ac asesu risgiau a hanes addysgol.

Cymorth a ddarperir tra bo'r person ifanc yn y ddalfa:

105. Mae Timau Troseddau Ieuenctid a staff sefydliadau diogel yn gyfrifol am gynnal cyfarfod cydgynllunio o fewn deng niwrnod i'r dyddiad yr aeth y person ifanc i mewn i'r ddalfa. Bydd hyn yn arwain at greu cynllun dedfryd a ddylai gynnwys gwybodaeth sy'n dynodi pa un a yw'r plentyn neu'r person ifanc yn derbyn gofal a chymorth, ond dylai hefyd gynnwys manylion llety ar ôl rhyddhau.
106. Dylai Cynllun Dedfryd y Tîm Troseddau Ieuenctid fod wedi'i oleuo gan yr wybodaeth o'r asesiad cyfiawnder ieuenctid ac mae'n nodi sut y bydd y person ifanc yn cael ei gefnogi trwy gydol cyfnod ei ddedfryd mewn dalfa a dylai gael ei

ddosbarthu i'r holl asiantaethau/unigolion perthnasol 'o fewn graddfa amser resymol'.

107. Mae'n ofynnol i'r Tîm Troseddau leuenctid gynnal cyswllt â'r person ifanc, a'i rieni/gofalwyr, i'w cefnogi trwy gydol cyfnod y ddedfryd ac mae'n rhaid iddo gael cyswllt o leiaf bob dau fis. Gall hyn fod yn berthnasol i roi cymorth i atal methiant trefniant tai neu i hwyluso dychweliad adref, er enghraifft.
108. Er bod hynny'n llai tebygol, bydd angen rhoi ystyriaeth i briodoldeb parhau â thenantiaethau ar gyfer y bobl ifanc hynny sydd â'u tenantiaethau eu hunain. Ni fydd gwasanaethau cymorth a ariennir gan Lywodraeth Cymru, megis Prison Link Cymru ar gael i ddarparu'r ymyriad hwn, ond bydd yn gallu rhoi cyngor lle bydd yr amgylchiadau'n codi.

Cymorth cyn rhyddhau:

109. Caiff cynlluniau dedfryd pobl ifanc eu hadolygu'n rheolaidd trwy gydol cyfnod eu dedfryd a dylent gynnwys cynlluniau ar gyfer ailsefydlu a rhyddhau, ond dylai'r broses o gynllunio ar gyfer ailsefydlu ddigwydd o ddechrau'r ddedfryd a dylai, fel lleiafswm, gynnwys trefniadau ar gyfer sicrhau bod llety addas pan fydd y person ifanc yn cael ei ryddhau.
110. Mae Timau Troseddau leuenctid yn gyfrifol am gasglu gwybodaeth o ffynonellau Awdurdod Lleolweddol y tu Awdurdod Lleol i'r sefydliad diogel i oleuo'r cynllun ailsefydlu. Gallai hyn gynnwys gwahodd gweithiwr cymdeithasol neu gynrychiolydd tai o'r awdurdod lleol i gyfarfodydd cynllunio o fewn y sefydliad diogel, a fyddai hefyd yn gyfle i gynnal asesiadau o anghenion tai.
111. Mae'n ofynnol i Dimau Troseddau leuenctid drefnu, ar y cyd â'r sefydliad diogel, gyfarfod adolygu terfynol cyn rhyddhau. Dylai'r cyfarfod hwn ystyried cynllun ailsefydlu'r person ifanc, gan gynnwys ei anghenion o ran llety a sut y byddant yn cael eu diwallu pan fydd yn cael ei ryddhau.

Darparu cymorth sy'n gysylltiedig â thai:

112. Yn niffyg y ffenestr 12 wythnos o ran cynllunio ar gyfer ailsefydlu, ar yr adeg gynllunio agosaf tua 66 diwrnod cyn y dyddiad rhyddhau, ac os adnabyddir angen o ran tai, yna dylid gwneud yr atgyfeiriad at yr Awdurdod Lleol perthnasol yn unol â'r broses a nodir yn Rhan 3 gan ddefnyddio'r un Ffurflen Anghenion Tai.

Saith niwrnod cyn y dyddiad rhyddhau:

113. Bydd yr holl blant a phobl ifanc hynny a fydd wedi cael eu hatgyfeirio at yr Awdurdod Lleol ar yr adeg atgyfeirio 66 diwrnod cyn cael eu rhyddhau ac na fyddant wedi cael eu 21^{ain} pen-blwydd erbyn iddynt gael eu rhyddhau, yn cael manylion eu llety ar ôl cael eu rhyddhau o leiaf saith niwrnod cyn cael eu rhyddhau.

Y diwrnod rhyddhau

114. Y Tîm Troseddau leuenctid i oruchwylio er mwyn sicrhau bod yr ailsefydlu cychwynnol yn digwydd ar y diwrnod rhyddhau a chydgyssylltu'r asiantaethau sy'n

rhoi cymorth i sicrhau bod materion yn cael eu datrys yn gyflym ac yn bragmatig. Byddai hyn yn cynnwys cynnal cyswllt â gwasanaethau tai a llety.

115. Mae'n ofynnol i bobl ifanc fynd at y Tîm Troseddau Ieuenctid ar ddiwrnod eu rhyddhau. Hefyd, mae'n ofynnol i weithiwr achosion y Tîm gynnal ymweliad â'r cartref o fewn pum niwrnod i ryddhau'r person ifanc ac yna o leiaf yn fisol wedi hynny.
116. Mae hefyd yn ofynnol i'r Tîm Troseddau Ieuenctid gadeirio cyfarfod adolygu ar ôl rhyddhau gyda'r person ifanc, ei rieni/gofalwyr a gwahodd yr asiantaethau/unigolion hynny sy'n cyfranogi yn y cynllun ailsefydlu, gan gynnwys staff y sefydliad diogel. Gallai hyn hefyd gynnwys y darparwr llety neu unrhyw weithwyr Awdurdod Lleolweddol sy'n darparu cymorth o ran tai.
117. Os bydd gan y Tîm Troseddau Ieuenctid bryderon ynghylch addasrwydd y llety y mae'r Awdurdod Lleol wedi dod o hyd iddo, dylent gysylltu â'r pwynt cyswllt perthnasol yn yr Awdurdod Lleol. Mae hyn yn berthnasol hefyd lle mae'r Tîm Troseddau Ieuenctid yn ymwybodol o fygythiad newydd o ddigartrefedd.

Atgyfeiriadau cynnar:

118. Gall anghenion o ran gofal a chymorth godi unrhyw bryd a gall anghenion newid dros amser. Dylai'r rhain gael eu hadolygu'n gyson mewn cyfarfodydd cynllunio dedfryd. Dylai hyn hefyd gynnwys ystyried a yw anghenion pobl ifanc o ran llety'n debygol o newid ar ôl iddynt gael eu rhyddhau.
119. O ganlyniad i'r mesurau gwarchod ychwanegol a nodir yn y paragraffau uchod, bydd angen rhoi ystyriaeth i atgyfeiriad cynharach os yw'r plentyn neu berson ifanc ar fin cael pen-blwydd arwyddocaol a fydd o bosibl yn effeithio ar ei statws angen blaenoriaethol yn y dyfodol, (h.y. ei ben-blwydd yn 21^{ain}).
120. Wrth benderfynu a ddylid atgyfeirio'n gynnar, bydd angen i'r Tîm Troseddau Ieuenctid ystyried faint o amser sydd gan y person ifanc ar ôl yn y ddalfa, ffeithiau'r mater sy'n ymwneud â llety (a Awdurdod Lleolai wneud yr unigolyn yn anghymwys ar gyfer cymorth o dan naill ai adran 66 neu adran 73) ac yn unol â'r Llwybr hwn, ni Awdurdod Lleol atgyfeiriad cynnar ddigwydd os yw'r pen-blwydd perthnasol fwy na 100 niwrnod cyn y dyddiad rhyddhau.
121. O dan yr amgylchiadau hyn a lle nad yw cymorth wedi datrys y mater sy'n ymwneud â thai a lle mae'r plentyn neu'r person ifanc yn symud ymlaen at y ddyletswydd o dan a.75, ni fydd yr Awdurdod Lleol yn sbarduno camau i ollwng yr achos yn seiliedig ar anallu'r plentyn neu berson ifanc i feddiannu, ond yn cadw'r achos ar agor ac yn sicrhau y deuir o hyd i lety ar gyfer y plentyn neu'r person ifanc pan fydd yn cael ei ryddhau.

Pontio i wasanaethau oedolion:

122. Bydd pobl ifanc sy'n cael eu rhyddhau ar orchymyn cadw a hyfforddi'n dal i fod o dan oruchwyliaeth y tîm troseddau ieuenctid y tu hwnt i'w 18fed pen-blwydd, tan ddiwedd eu gorchymyn.

123. Os yw'r person ifanc yn mynd i fod yn trosglwyddo i wasanaeth oedolion, bydd y Tîm Troseddau leuenctid yn gwneud trefniadau gyda'r gwasanaeth perthnasol ynghylch y trosglwyddiad ac yn rhannu gwybodaeth berthnasol. Gallai hyn gynnwys gwybodaeth am sefyllfa dai'r person ifanc a'r cymorth sydd ar gael iddo/iddi.

RHAN 5: TABL O GYFRIFOLDEBAU (OEDOLION)

Cyn dedfrydu:	Yn gyfrifol
Cadarnhau'r anghenion tai, os o gwbl, sydd gan unigolion sy'n disgwyl i sefyll eu prawf a/neu gael eu dedfrydu.	Awdurdod Lleol
Os yw'r sefyllfa o ran tai dan fygythiad o ganlyniad i arhosiad estynedig posibl mewn dalfa, dylid adnabod 'camau rhesymol' er mwyn atal yr unigolyn rhag colli'r llety.	Awdurdod Lleol (a.66/a.73)
Os ceir rhywun sydd dan amheuaeth o fod wedi cyflawni trosedd yn euog o'r trosedd hwnnw, ond ei fod yn cael dedfryd gymunedol yn hytrach na dedfryd mewn dalfa, gall fod risg i'w llety o hyd. Lle y bo'n briodol mae'n rhaid parhau i gymryd 'camau rhesymol'.	Awdurdod Lleol (a.66/a.73)
Adeg derbyn i'r ddalfa:	
Cwblhau'r Offeryn Sgrinio Sylfaenol yn y Ddalfa – Rhan 1 ar gyfer pob carcharor newydd o fewn 48 awr i dderbyn y carcharor. Byddai hyn yn adnabod y meysydd risg hynny y mae angen mynd i'r afael â hwy gan gynnwys unrhyw faterion o ran llety a nodwyd ar y pryd.	Carchar
O fewn 5 niwrnod i gwblhau Rhan 1, cwblhau Rhan 2.	Y Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol/ Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru
Os rhagwelir y bydd y carcharor yn colli ei dŷ neu fod bygythiad y bydd yn colli ei dŷ o ganlyniad i delerau'r ddedfryd, dylid cynnig cymorth i'r unigolyn naill ai er mwyn osgoi colli'r llety, neu i'w gynorthwyo i ryddhau'r llety mewn modd a reolir.	Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru/Prison Link Cymru
Tra bo'r unigolyn yn y ddalfa (12 wythnos cyn y dyddiad rhyddhau cynharaf):	
12 wythnos cyn i'r carcharor gael ei ryddhau, adolygu 'cynllun ailsefydlu' y carcharor a fyddai'n cynnwys asesiad pellach o sefyllfa'r carcharor o ran tai pan fydd yn cael ei ryddhau.	Y Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol/ Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru
Lle bo'r carcharor yn ddigartref neu mewn perygl o fod yn ddigartref ar ôl cael ei ryddhau, fel y nodwyd ar ddechrau'r broses ailsefydlu 12 wythnos, dechrau cynorthwyo'r unigolyn i oresgyn y materion sy'n ymwneud â thai.	Y Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol/ Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru
Tra bo'r unigolyn yn y ddalfa (tua 66 diwrnod cyn ei ryddhau):	
Os nad yw'r mater sy'n ymwneud â thai wedi'i ddatrys cyn y terfyn 66 diwrnod, llenwi'r ffurflen anghenion tai a'i chyflwyno i'r Rheolwr Troseddwyd yn y Gymuned gan awgrymu atgyfeiriad at yr Awdurdod Lleol perthnasol.	Y Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol/ Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru
Lle bo'r Rheolwr Troseddwyd yn y Gymuned yn	Rheolwr

cytuno bod atgyfeiriad yn briodol, caiff ffurflen Asesu Risgiau ei llenwi hefyd a chaiff y ddwy ffurflen eu cyflwyno i bwynt cyswllt yr Awdurdod Lleol perthnasol.	Troseddwy'r yn y Gymuned
Anghenion posibl o ran cymorth i gael eu hadnabod fel rhan o broses yr asesiad craidd sy'n pennu cymhwysra ar gyfer y dyletswyddau yn Neddf Tai (Cymru) 2014 a Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 a chyswllt â'r Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol/Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru mewn perthynas â'u cyfrifoldebau rheoli ac ailsefydlu troseddwy'r.	Awdurdod Lleol Bwrdd Iechyd Lleol (a.62 ac a.185/186 Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Lles 2014) Gyda'r Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol/Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru
Os nad oes asesiad craidd yn bodoli, cynnal asesiad o gymhwysra'r unigolyn i gael gwasanaethau o dan Ddeddf Tai (Cymru) 2014.	Awdurdod Lleol (a.62)
Os yw'r ymgeisydd yn gymwys i gael cymorth o dan Ddeddf Tai (Cymru) 2014, dylid cytuno ar 'gampau rhesymol' gyda'r carcharor a dylai pecyn cymorth ddechrau mewn ymgynghoriad â'r Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol/ Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru, a hynny wedi'i lywio gan unrhyw gyfyngiadau/amodau trwydded.*	Awdurdod Lleol (a.66/a.73)
Cefnogi'r broses 'camau rhesymol', gan gynnig opsiynau o ran llety addas.	Landlord Cymdeithasol Cofrestredig (a.95)
Tra bo'r unigolyn yn y ddalfa (o fewn 7 niwrnod i'r dyddiad rhyddhau)	
Os oes angen, a chan ddibynnu a oes rheswm dros gredu bod yr ymgeisydd ag angen blaenoriaethol, bydd yr Awdurdod Lleol yn penderfynu a oes dyletswydd i ddarparu llety interim, a hynny'n dechrau o'r dyddiad rhyddhau. Bydd yn gwneud hynny gan gysylltu â'r Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol/Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru sy'n gyfrifol am reoli ac ailsefydlu troseddwy'r.	Awdurdod Lleol (a.68) Gyda'r Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol/Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru
Cadarnhau 'cynllun ailsefydlu' y carcharor gan gynnwys y dyddiad rhyddhau a'r modd y mae'r unigolyn yn debygol o deithio'n ôl i'r ardal ailsefydlu.	Carchar Y Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol/Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru Landlord Cymdeithasol Cofrestredig Awdurdod Lleol
Gan amlaf, lle mae Awdurdod Lleol wedi cael o leiaf 66 diwrnod i weithio gyda charcharor	Awdurdod Lleol

penodol, gwneir cynnig o lety addas a fydd ar gael i'w feddiannu ar y diwrnod y caiff y carcharor ei ryddhau.	
Y diwrnod rhyddhau a thu hwnt:	
Sicrhau bod yr ailsefydlu cychwynnol yn digwydd ar y diwrnod rhyddhau a bod yr holl asiantaethau ar gael ar fyr rybudd i helpu i ddatrys unrhyw broblemau a allai godi ar y dechrau.	Y Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol/Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru
Lle nad yw cyn-garcharor wedi cael ei gartrefu o ganlyniad i ddefnyddio 'camau rhesymol' cyn ei ryddhau, dylai cymorth barhau o dan ddyletswyddau Deddf Tai (Cymru) 2014 a gallai gynnwys darparu cymorth pellach o dan y Ddyletswydd 'Atal' neu'r Ddyletswydd 'Lledfu' gan ddibynnu ar yr amgylchiadau arbennig a gallai gynnwys darparu llety interim mewn argyfwng.	Awdurdod Lleol (a.66,68 a 73)

* Ni fydd darparu cymorth tra bo'r unigolyn yn y ddalfa yn briodol ym mhob achos, ond i sicrhau bod yr holl asiantaethau perthnasol yn gallu paratoi ar gyfer y llwyth gwaith ychwanegol ac o bosibl yn gallu darparu cymorth cyn y dyddiad rhyddhau lle y bo'n bosibl. Mae'n rhaid i hyn gael ei drafod gyda goruchwylydd troseddwy'r y carchar a'r Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol/Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru.

RHAN 6: TABL O GYFRIFOLDEBAU (PLANT A PHOBL IFANC)

Cyn dedfrydu:	Yn gyfrifol
Staff y Tîm Troseddau leuenctid yn cwblhau adroddiad cyn dedfrydu. Mae'n cynnwys gwybodaeth am drefniadau byw'r person ifanc, ei addysg, ei iechyd a'i ymwneud â gofal cymdeithasol.	Y Tîm Troseddau leuenctid
Dylai'r adroddiad cyn dedfrydu ddisgrifio amgylchiadau'r teulu, a ble mae'r person ifanc wedi bod yn byw a pha un a oes unrhyw broblemau'n gysylltiedig â'r llety arfaethedig ar ôl rhyddhau. Byddai'r adroddiad cyn dedfrydu hefyd yn nodi pa un a oedd y person ifanc yn 'Derbyn Gofal' ac unrhyw wybodaeth berthnasol am ei lety.	Y Tîm Troseddau leuenctid
Mae Timau Troseddau leuenctid yn gyfrifol am anfon 'gwybodaeth am leoliad' i wasanaeth lleoliadau'r Bwrdd Cyfiawnder leuenctid, o fewn 24 awr. Mae hyn yn cynnwys yr adroddiad cyn dedfrydu a'r holl wybodaeth ym meysydd Cyfiawnder leuenctid ac asesu risgiau a hanes addysgol.	Y Tîm Troseddau leuenctid / Bwrdd Cyfiawnder leuenctid
Cymorth yn y ddalfa:	
Mae Timau Troseddau leuenctid a staff sefydliadau diogel yn gyfrifol am gynnal cyfarfod cydgynllunio o fewn deng niwrnod i'r dyddiad yr aeth y person ifanc i mewn i'r ddalfa. Bydd hyn yn arwain at greu cynllun dedfryd a ddylai gynnwys gwybodaeth sy'n dynodi pa un a yw'r plentyn neu'r person ifanc yn derbyn gofal a chymorth, ond dylai hefyd gynnwys manylion llety ar ôl rhyddhau.	Y Tîm Troseddau leuenctid / Y Sefydliad Diogel
Dylai Cynllun Dedfryd y Tîm Troseddau leuenctid fod wedi'i oleuo gan yr wybodaeth o'r asesiad Cyfiawnder leuenctid ac mae'n nodi sut y bydd y person ifanc yn cael ei gefnogi trwy gydol cyfnod ei ddedfryd mewn dalfa a dylai gael ei ddisbarthu i'r holl asiantaethau/unigolion perthnasol 'o fewn graddfa amser resymol'.	Y Tîm Troseddau leuenctid
Mae'n ofynnol i'r Tîm Troseddau leuenctid gynnal cyswllt â'r person ifanc, a'i rieni/gofalwyr, i'w cefnogi trwy gydol cyfnod y ddedfryd ac mae'n rhaid iddo gael cyswllt o leiaf bob dau fis. Gall hyn fod yn berthnasol i roi cymorth i atal methiant trefniant tai a allai atal dychweliad adref, er enghraifft.	Y Tîm Troseddau leuenctid
Cymorth cyn rhyddhau	
Caiff cynlluniau dedfryd pobl ifanc eu hadolygu'n rheolaidd trwy gydol cyfnod eu dedfryd a dylent gynnwys cynlluniau ar gyfer ailsefydlu a rhyddhau, ond dylai'r broses o gynllunio ar gyfer ailsefydlu ddigwydd o ddechrau'r ddedfryd a dylai, fel	Y Tîm Troseddau leuenctid / Y Sefydliad Diogel

lleiafswm, gynnwys trefniadau ar gyfer sicrhau bod llety addas pan fydd y person ifanc yn cael ei ryddhau.	
Mae Timau Troseddau leuenctid yn gyfrifol am gasglu gwybodaeth o ffynonellau Awdurdod Lleolweddol y tu Awdurdod Lleol i'r sefydliad diogel i oleuo'r cynllun ailsefydlu. Gallai hyn gynnwys gwahodd gweithiwr cymdeithasol neu gynrychiolydd tai o'r awdurdod lleol i gyfarfodydd cynllunio o fewn y sefydliad diogel, a fyddai hefyd yn gyfle i gynnal asesiadau o anghenion tai.	Y Tîm Troseddau leuenctid
Mae'n ofynnol i Dimau Troseddau leuenctid drefnu, ar y cyd â'r sefydliad diogel, cyfarfod adolygu terfynol cyn rhyddhau. Dylai'r cyfarfod hwn ystyried cynllun ailsefydlu'r person ifanc, gan gynnwys ei anghenion o ran llety a sut y byddant yn cael eu diwallu pan fydd yn cael ei ryddhau.	Y Tîm Troseddau leuenctid
Tra bo'r unigolyn yn y ddalfa (tua 66 diwrnod cyn ei ryddhau):	
Lle nad yw'r mater sy'n ymwneud â thai wedi cael ei ddatrys cyn y terfyn 66 diwrnod, dylai'r Tîm Troseddau leuenctid gwblhau'r ffurflen anghenion tai a'i chyflwyno i'r Awdurdod Lleol perthnasol.	Y Tîm Troseddau leuenctid
Anghenion posibl o ran cymorth i gael eu hadnabod fel rhan o broses yr asesiad craidd sy'n pennu cymhwysra ar gyfer dyletswyddau yn Neddf Tai (Cymru) 2014 a Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 a chyswllt â'r Tîm Troseddau leuenctid mewn perthynas â'u cyfrifoldebau rheoli ac ailsefydlu troseddwy.	Awdurdod Lleol Bwrdd Iechyd Lleol (a.62 ac a.185/186 Deddf GCAwdurdod Lleol 2014) Gyda'r Tîm Troseddau leuenctid
Os nad oes asesiad craidd yn bodoli, mae'n rhaid i'r Awdurdod Lleol gynnal asesiad o gymhwysra'r unigolyn i gael gwasanaethau o dan Ddeddf Tai (Cymru) 2014.	Awdurdod Lleol (a.62)
Os yw'r ymgeisydd yn gymwys i gael cymorth o dan Ddeddf Tai (Cymru) 2014, dylid cytuno ar 'gampau rhesymol' gyda'r carcharor a dylai pecyn cymorth ddechrau, gan ystyried unrhyw gyfyngiadau/amodau trwydded.*	Awdurdod Lleol (a.66/a.73)
Cefnogi'r broses 'camau rhesymol', gan gynnig opsiynau o ran llety addas.	Landlord Cymdeithasol Cofrestredig (a.95)
Tra bo'r unigolyn yn y ddalfa (o fewn 7 niwrnod i'r dyddiad rhyddhau):	
Bydd yr Awdurdod Lleol yn penderfynu a oes dyletswydd i ddarparu llety interim a hynny'n dechrau o'r dyddiad rhyddhau mewn cyswllt â'r cyfrifoldebau rheoli ac ailsefydlu troseddwy. Bydd hyn yn cynnwys y mwyafrif llethol o'r plant a phobl	Awdurdod Lleol (a.68) Gyda'r Tîm Troseddau

ifanc sy'n mynd i fod yn cael eu rhyddhau. Cadarnhau 'cynllun ailsefydlu' y person ifanc gan gynnwys y dyddiad rhyddhau a'r modd y mae'r unigolyn yn debygol o deithio'n ôl i'r ardal ailsefydlu.	Ieuenctid Y Carchar Y Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol/ Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru Landlord Cymdeithasol Cofrestredig Awdurdod Lleol
Gan amlaf, lle mae Awdurdod Lleol wedi cael o leiaf 66 diwrnod i weithio gyda pherson ifanc arbennig, gwneir cynnig o lety addas a fydd ar gael i'w feddiannu ar y diwrnod y caiff ei ryddhau.	Awdurdod Lleol
Y diwrnod rhyddhau a'r tu hwnt i hynny:	
Y Tîm Troseddau Ieuenctid i oruchwylio er mwyn sicrhau bod yr ailsefydlu cychwynnol yn digwydd ar y diwrnod rhyddhau a chydgyssylltu'r asiantaethau sy'n rhoi cymorth i sicrhau bod materion yn cael eu datrys yn gyflym ac yn bragmatig. Byddai hyn yn cynnwys cynnal cyswllt â gwasanaethau tai a llety.	Y Tîm Troseddau Ieuenctid
Mae'n ofynnol i bobl ifanc fynd at y Tîm Troseddau Ieuenctid ar ddiwrnod eu rhyddhau. Hefyd, mae'n ofynnol i'r gweithiwr achosion o'r Tîm Troseddau Ieuenctid gynnal ymweliad â'r cartref o fewn pum niwrnod i ryddhau'r person ifanc ac yna o leiaf yn fisol wedi hynny.	Y Tîm Troseddau Ieuenctid
Mae hefyd yn ofynnol i'r Tîm Troseddau Ieuenctid gadeirio cyfarfod adolygu ar ôl rhyddhau gyda'r person ifanc, ei rieni/gofalwyr a gwahodd yr asiantaethau/unigolion hynny sy'n cyfranogi yn y cynllun ailsefydlu, gan gynnwys staff y sefydliad diogel. Gallai hyn hefyd gynnwys y darparwr llety neu unrhyw weithwyr Awdurdod Lleolweddol sy'n darparu cymorth o ran tai.	Y Tîm Troseddau Ieuenctid
Os bydd gan y Tîm Troseddau Ieuenctid bryderon ynghylch addasrwydd y llety y mae'r Awdurdod Lleol wedi dod o hyd iddo, dylent gysylltu â'r pwynt cyswllt perthnasol yn yr Awdurdod Lleol. Mae hyn yn berthnasol hefyd lle mae'r Tîm Troseddau Ieuenctid yn ymwybodol o fygythiad newydd o ddigartrefedd.	Y Tîm Troseddau Ieuenctid/ Awdurdod Lleol

* Ni fydd darparu cymorth tra bo'r unigolyn yn y ddalfa'n briodol ym mhob achos, ond i sicrhau bod yr holl asiantaethau perthnasol yn gallu paratoi ar gyfer y llwyth gwaith ychwanegol ac o bosibl yn galludarparu cymorth cyn y dyddiad rhyddhau lle y bo'n bosibl. Mae'n rhaid i hyn gael ei drafod gyda goruchwylydd troseddwr y carchar a'r Tîm Troseddau Ieuenctid perthnasol.

RHAN 7: DISGWYLIADAU

Ymrwymiad corfforaethol

- Bydd yr holl bartneriaid yn deall gwerth corfforaethol atal digartrefedd a chefnogi proses ailsefydlu carcharorion mewn modd rhagweithiol ar ôl iddynt gael eu rhyddhau ac yn hybu'r arfer o gydgysylltu gwasanaethau i leihau'r risg o ailddoseddu a sicrhau cymunedau diogel.
- Bydd yr holl bartneriaid hefyd yn ymgysylltu â phartneriaid ailsefydlu Awdurdod Lleolweddol megis Cymdeithasau Tai a Byrddau Iechyd Lleol, i sicrhau bod yr ystod ehangaf o wasanaethau'n cael ei chynnig i gefnogi'r broses o gynllunio ar gyfer ailsefydlu unigolyn.
- Dylai'r holl bartneriaid fod yn rhagweithiol o ran helpu i gynyddu'r cyflenwad o dai sydd ar gael i garcharorion ei ddefnyddio ar ôl cael eu rhyddhau a mynediad at y ddarpariaeth byw â chymorth berthnasol.

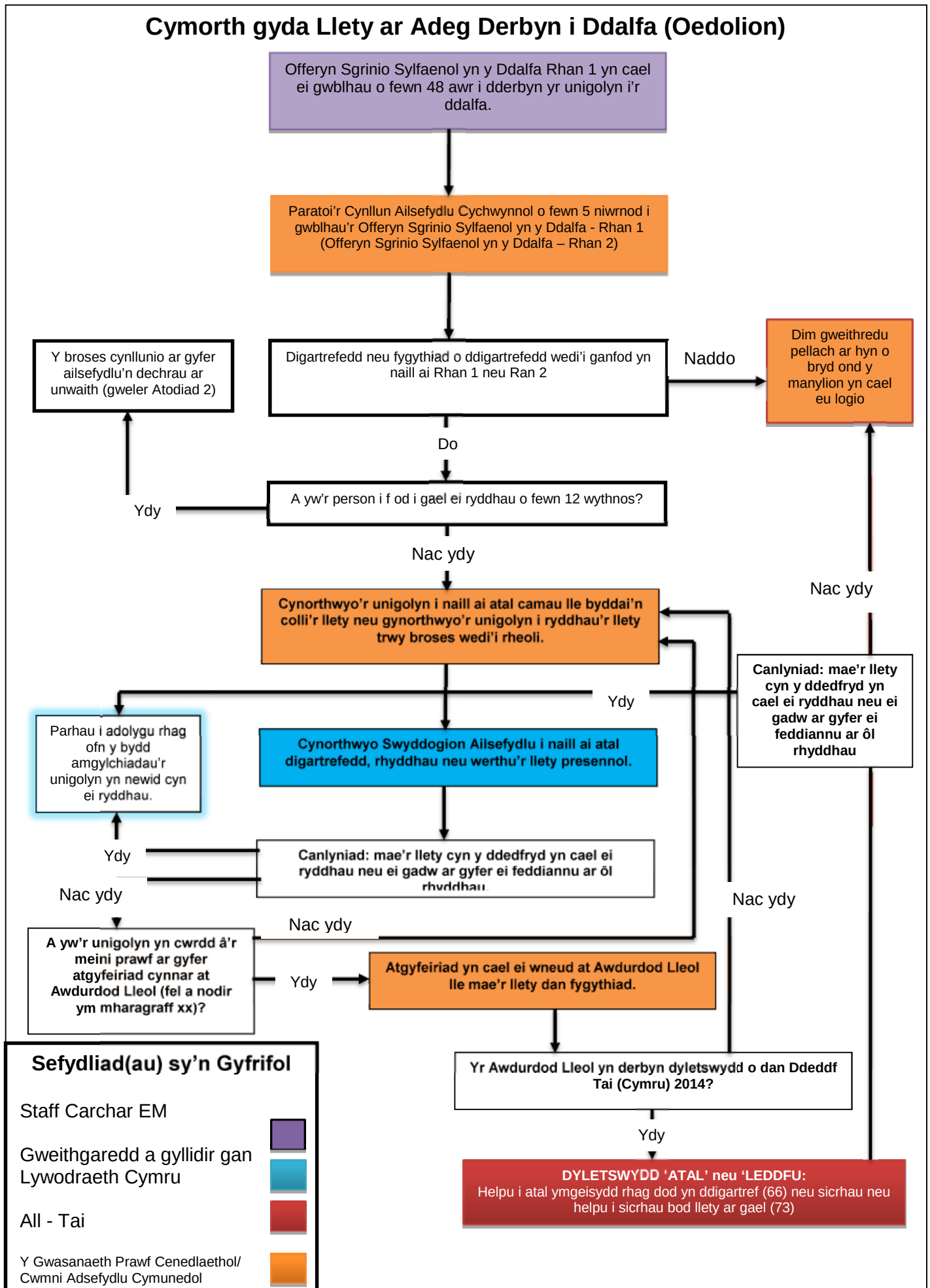
Bydd y canlynol yn cael eu darparu ar gyfer ymgeiswyr:

- Pwynt cyswllt penodol ar gyfer materion tai.
- Gwybodaeth fanwl am y cymorth sydd ar gael iddynt.
- Gwybodaeth ddiwyll a ffeithiol am y sefyllfa debygol o ran y cyflenwad o dai ar ôl iddynt gael eu rhyddhau a manteision gweithio gyda'r Awdurdod Lleol cyn iddynt gael eu rhyddhau.
- Cynllun ailsefydlu wedi'i gadarnhau, a fydd yn cynnwys cymorth i sicrhau llety pan fyddant yn cael eu rhyddhau.
- Mae cyflyrau sydd wedi'u diagnosio yn cael eu cymryd i ystyriaeth wrth ystyried gwasanaethau ar ôl rhyddhau.
- Gwerthusiad cyson o natur agored i niwed a'r cyfle i adolygu os yw amgylchiadau carcharor yn newid.
- Lle bynnag y bo'n bosibl, cynnig o lety a fydd ar gael pan fydd yr unigolyn yn cael ei ryddhau.
- Lle y bo angen, cymorth ailsefydlu ychwanegol a fydd yn cael ei ystyried.
- Dull y cytunwyd arno ar gyfer teithio i'r ardal ailsefydlu ac, os yn briodol, i unrhyw apwyntiad perthnasol sy'n ymwneud â thai.

Bydd yn ofynnol i ymgeisydd wneud y canlynol:

- Cydweithredu â'r asiantaethau perthnasol o ran pennu 'camau rhesymol' i ddod o hyd i lety addas. Mae hyn yn cynnwys:
 - o Bod yn hyblyg wrth bennu 'camau rhesymol'.
 - o Bod â meddwl agored o ran y posibilrwydd o dderbyn gwasanaethau cymorth amodol ar ôl cael ei ryddhau.
 - o Bod yn realistig o ran derbyn llety sy'n addas ac ar gael.
 - o Deall a chydymffurfio ag unrhyw amodau trwydded a allai gael eu gosod fel rhan o ddedfryd.
 - o Sicrhau bod unrhyw apwyntiadau tai yn cael eu cadw.
 - o Hysbysu ei Reolwr Goruchwylio Troseddwy ynghylch unrhyw newid cyfeiriad arfaethedig.
- Bod yn rhan o gyflawni'r camau gweithredu sy'n gysylltiedig â'r 'camau rhesymol' y cytunwyd arnynt.

Cymorth gyda Llety ar Adeg Derbyn i Ddalfa (Oedolion)

Cymorth gyda Llety ar Adeg Ailsefydlu (Oedolion)

Tua 12 wythnos cyn rhyddhau, 'Cynllun Ailsefydlu' i gael ei adolygu i roi ystyriaeth i sefyllfa'r unigolyn o ran tai pan fydd yn cael ei ryddhau

Cynllun Adsefydlu yn nodi naill ai digartrefedd neu fygythiad o ddigartrefedd

Nac ydy

Ydy

Atgyfeirio'r cyfeiriad at yr Awdurdod Lleol perthnasol i gael asesiad o addasrwydd.

Darparu adroddiad ffeithiol byr ar y cyfeiriad a roddwyd

Cyfeiriad yn ddilys.

Ydy

Llwyddiant: carcharor wedi'i gartrefu. Parhau i adolygu rhag ofn y bydd amgylchiadau'r carcharor yn newid cyn ei ryddhau.

Nac ydy

Gweithredu 'Cynllun Ailsefydlu' (cymorth gyda llety'n cael ei gynnwys os yw'n angenrheidiol)

Parhau i weithredu'r 'Cynllun Ailsefydlu'.

Cadarnhau'r 'Cynllun Ailsefydlu' 7 niwrnod cyn rhyddhau

Rhyddhau'r Person

Mater o ran llety wedi'i ddatrys tua 66 diwrnod cyn rhyddhau

Ydy

Nac ydy

Llwyddiant: carcharor wedi'i gartrefu pan fydd yn cael ei ryddhau. Parhau i adolygu rhag ofn y bydd amgylchiadau'r carcharor yn newid cyn ei ryddhau.

Cyfeirio at yr Awdurdod Lleol priodol ar gyfer asesiad gan ddefnyddio'r Ffurflen Anghenion Tai*

Cwblhau Ffurflen Asesiad Risg a'i hanfon at yr Awdurdod Lleol priodol*

CWBLHAU ASESIAD CRAIDD YR AWDURDOD LLEOL*

Person wedi'i dderbyn fel rhywun sy'n gymwys i gael cymorth o ran tai o dan Ddeddf Tai (Cymru) 2014

Nac ydy

Ydy

Ydy

DYLETSWYDD 'ATAL':
Helpu i atal ymgeisydd rhag dod yn ddigartref (66)

DYLETSWYDD 'LLEDDFU':
Sicrhau neu helpu i sicrhau bod llety ar gael (73)**

Canlyniad y ddyletswydd: bydd llety ar gael neu'n dal ar gael am 6 mis ar ôl rhyddhau

Bydd

Ydy

Y person yn bodloni'r amodau ar gyfer cymorth pellach (gweler para xx)

Bydd

Nac ydy

Dyletswydd ddim yn gymwys mwyach

Llwyddiant: carcharor wedi'i gartrefu pan fydd yn cael ei ryddhau.

Canlyniad y ddyletswydd: bydd llety ar gael neu'n dal ar gael am 6 mis ar ôl rhyddhau

Bydd

Na fydd

Yn dilyn ymholiadau, ymgeisydd wedi'i gadarnhau fel un sydd ag angen blaenoriaethol ac yn anfwriadol ddigartref **

Naddo

DYLETSWYDD 'DERFYNOL':
Dyletswydd i sicrhau llety (75)

Nodiadau:

* Yn amodol ar ddehongli Deddf Tai (Cymru) 2014, Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 a Mesur Iechyd Meddwl (Cymru) 2010.

Gyfrifol

Rheolwr Troseddwy

All - Corfforaethol

Gweithgaredd a gyllidir gan Lywodraeth Cymru

ALI - Tai

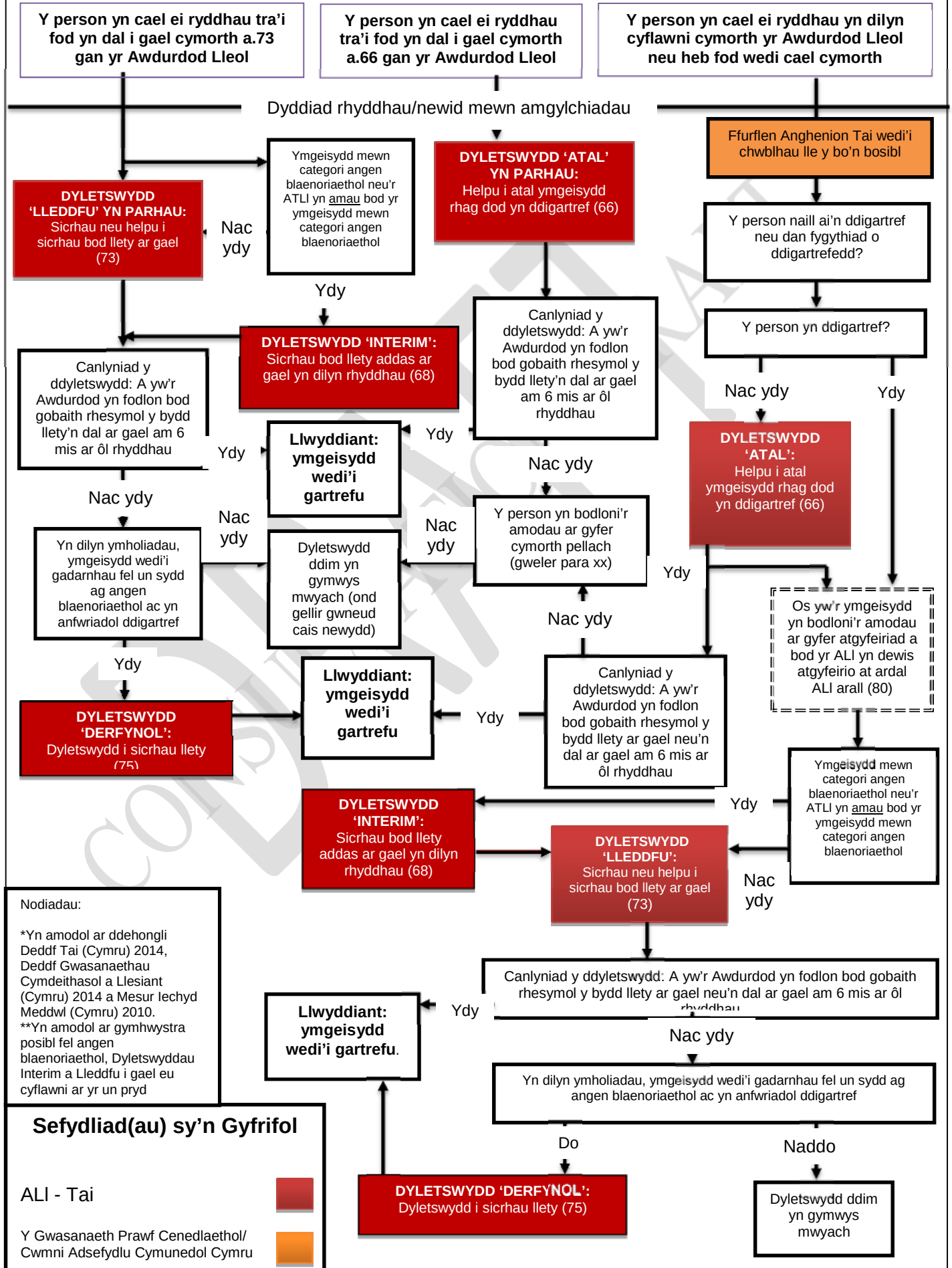

Y Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol/ Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru

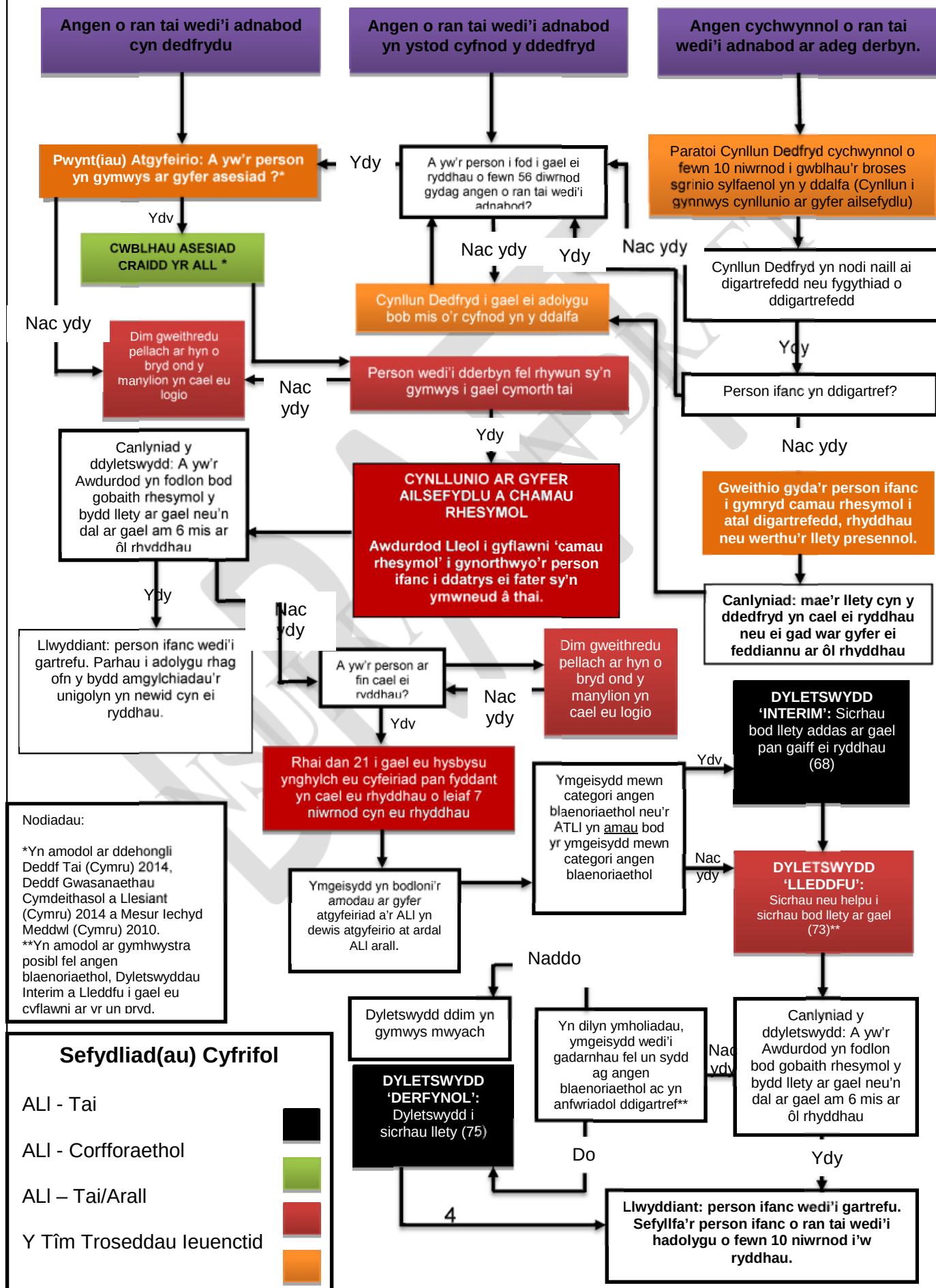

Atodiad 3

Cymorth gyda Llety yn Dilyn Rhyddhau (Oedolion)

Llwybr ar gyfer cymorth i blant a phobl ifanc mewn sefydliadau diogel

Ffurflen Atgyfeirio i Wasanaethau Tai Awdurdodau Lleol yng Nghymru ar gyfer Pobl sy'n Gadael Carchar

DATGANIAD

Mae'n drosedd os yw unrhyw un sy'n ceisio cymorth yn rhoi gwybodaeth anwir i'r Awdurdod trwy weithred fwriadol neu ddiofal, neu os yw'n fwriadol yn dal gwybodaeth yn ôl, a honno'n wybodaeth y mae'r Awdurdod yn rhesymol wedi ei gwneud yn ofynnol ei rhoi. Gall person a geir yn euog o'r trosedd hwn trwy gollfarn ddiannod gael dirwy nad yw'n uwch na lefel pump ar y raddfa safonol.

Yr wyf trwy hyn yn datgan bod yr wybodaeth a roddir ar y ffurflen hon yn wir ac yn gywir hyd eithaf fy ngwybodaeth a'm cred. Yr wyf yn deall bod y ffeithiau a roddir yn amodol ar gael eu gwirio ac y gall unrhyw gamliwiad neu ddatganiad anwir a wneir yn awr neu wedi hyn arwain at achos troseddol, diarddel o'r Gofrestr Dai neu, os caf fy ailgartrefu, at fforffedu fy nhenantiaeth.

Hysbysiad o dan Ddeddf Diogelu Data 1998

Bydd unrhyw wybodaeth a ddarperir gan drydydd partion yn cael ei chadw'n gyfrinachol a'i defnyddio dim ond at ddibenion prosesu cais am ailgartrefu, a gwirio cywirdeb manylion a ddarparwyd gan yr ymgeisydd. Mae dyletswydd ar y Cyngor i ganfod ac atal twyll. Gall y manylion a ddarperir gennych gael eu rhoi ar ffeil neu, os bydd amheuaeth o dwyll, gall gael ei throsglwyddo i un arall o Adrannau'r Cyngor neu'r Heddlu.

Yr wyf yn deall y bydd unrhyw wybodaeth mewn perthynas â'r cais hwn am dŷ yn cael ei gosod ar Gofrestr Dai'r Awdurdod ac y gall unrhyw asiantaethau cyfranogol ei gweld.

Llofnod: Dyddiad:

ADRAN A – EICH MANYLION PERSONOL

Teitl: Cenedligrwydd:
Enwau Cyntaf: Cyfenw:
Dyddiad Geni: Rhif Yswiriant Gwladol:
Cyfeiriad y Carchar:

.....

.....

Rhif y Carchar:

.....

Dyddiad Derbyn: Dyddiad Rhyddhau:

Trosedd Presennol: Dedfryd:

Swyddog Prawf a manylion cyswllt:

.....

.....

Rhif Ffôn Cyswllt:

.....

Cyfeiriad Gohebu:

(os yn wahanol i'r uchod)

.....

I ba Sir ydych yn gwneud cais am dŷ?

Ydych chi neu unrhyw bobl y byddai disgwyl iddynt fyw gyda chi fel arfer yn
ddarostyngedig i unrhyw fath o reolaeth fewnfudo?

YDYM / NAC YDYM

Os ydych, rhowch fanylion:

.....

.....

ADRAN B – DIGARTREFEDD

Rhowch fanylion y lle yr oeddech yn byw yn union cyn mynd i'r carchar:

Cyfeiriad	Math o Lety	Enw'r Tenant/ Perchennog	Ei Berthynas â Chi	Am faint oeddech chi wedi bod yn aros yno?

ADRAN C – CYSYLLTIAD LLEOL

Rhestrwch eich holl gyfeiriadau blaenorol am y 5 mlynedd ddiwethaf, gan ddechrau â'ch cyfeiriad presennol a gweithio'n ôl

Cyfeiriad	O/Tan	Deiliadaeth – e.e. perchennog, tenant, teulu, ffrind a.y.b.	Enw a chyfeiriad y landlord	Rheswm dros Arael

Rhowch fanylion perthnasau agos sy'n byw yn y Fwrdeistref (mam, tad, brawd, chwaer neu blant annibynnol)

Enw	Cyfeiriad	Perthynas â Chi	Am Faint o Amser Mae Wedi Bod yn Byw Yn y Fwrdeistref

Rhowch fanylion lleoliad, maint a'r math o lety y byddech yn chwilio am gymorth i'w sicrhau: (rhesymau pam; maint y teulu, mynediad, cyflogaeth a.y.b.)

ADRAN D – FFACTORAU MEDDYGOL

Oes gennych anabledd neu problem iechyd hirdymor?

OES /

NAC OES

Os oes, rhowch fanylion os gwelwch yn dda:

Problemau Iechyd a Meddyginiaeth Bresennol (os yn berthnasol)	Enw a chyfeiriad eich meddyg teulu

ADRAN E – ANGHENION O RAN CYMORTH

Ydych chi'n cael neu ydych chi wedi cael unrhyw gymorth yn ystod eich cyfnod yn y carchar?

YDW / NAC YDW

Enw'r Asiantaeth Cymorth	Manylion Cyswllt yn yr Asiantaeth	Rheswm dros y cymorth

Fyddech chi'n hoffi gallu cael cymorth pan fyddwch yn cael eich rhyddhau o'r carchar?

BYDDWN / NA FYDDWN

Enw'r Asiantaeth Cymorth	Math o gymorth a ddarperir	Rheswm dros atgyfeirio i gael cymorth

ADRAN F – CYFLE CYFARTAL

Mae'r Awdurdodau Lleol yn ymrwymedig i roi cyfle cyfartal i bawb, ni waeth beth fo'u hil, lliw, crefydd, rhyw neu anabledd. Er mwyn i'r Awdurdodau fonitro cyfle cyfartal byddai o gymorth pe gallech gwblhau'r cwestiynau canlynol. Sylwer nad oes rhaid ichi ateb y cwestiynau hyn.

Ai gwryw ynteu benyw ydych? GWRYW / BENYW

Oes aelod o'ch aelwyd (chi neu rywun arall) wedi'i gofrestru'n anabl?
NAC OES

OES /

Sut fydddech chi'n disgrifio eich tarddiad ethnig?

Gwyn Prydeinig	
Gwyn Arall	
Du Prydeinig	
Du Caribïaidd	
Du Affricanaidd	
Du Arall	
Asiaidd Prydeinig	
Indiaidd	
Pacistanaid	
Bangladeshaid	
Ewropeaidd	
Tsieineaidd	
Hil Cymysg	
Teithiwr	
Arall	

Beth yw eich iaith 1^{af}?

.....

DATGANIAD

Yr wyf trwy hyn yn datgan bod yr wybodaeth a roddir ar y ffurflen hon yn wir ac yn gywir hyd eithaf fy ngwybodaeth a'm cred. Yr wyf yn deall bod y ffeithiau a roddir yn amodol ar gael eu gwirio ac y gall unrhyw gamliwiad neu ddatganiad anwir a wneir yn awr neu wedi hyn arwain at achos troseddol, diarddel o'r Gofrestr Dai neu, os caf fy ailgartrefu, at fforffedu fy nhenantiaeth.

Llofnod: Dyddiad:

CYDSYNIAD I RANNU GWYBODAETH

Ydych chi'n cydsynio i rannu'r wybodaeth ar y ffurflen hon, yn ôl ein disgresiwn ni, gydag asiantaethau, a fydd yn gysylltiedig â darparu gwasanaethau ar eich cyfer?

YDW / NAC YDW

Llofnod: Dyddiad:

TRYDYDD PARTI

Os yw'r ffurflen hon wedi cael ei chwblhau ar eich rhan gan drydydd parti rhowch y manylion os gwelwch yn dda:

Enw: Sefydliad:

Manylion cyswllt:

.....

.....

Llofnod:.....Dyddiad:

ADRAN G – GWYBODAETH YCHWANEGOL

Defnyddiwch y dudalen hon i barhau ag atebion i gwestiynau blaenorol neu i roi unrhyw wybodaeth ychwanegol inni gan gynnwys unrhyw gamau rhesymol a gymerwyd yn barod gyda'r ymgeisydd.

CONSULTATION DRAFT

ASESIAD RISG TAI YNG NGHYMRU AR GYFER RHAI SY’N GADAEI CARCHAR

Dyddiad y daeth i law'r Rheolwr Troseddwy: _____

Dyddiad y cafodd ei anfon gan y Rheolwr Troseddwy at yr awdurdod lleol:

(Sicrhewch fod y ffurflen hon yn cael ei chwblhau a'i hanfon o fewn 5 niwrnod gwaith i'w derbyn)

Manylion yr Ymgeisydd

Enw'r Ymgeisydd					
Enwau Eraill yr Ymgeisydd					
Cyfeiriad yr Ymgeisydd					
Rhif Ffôn/Symudol					
Dyddiad Geni		Rhyw		Ethnigrwydd	

Rhestrwch y collfarnau blaenorol mwyaf diweddar

Dyddiad	Manylion y Trosedd

DYDDIAD RHYDDHAU	
-------------------------	--

Rhestrwch y collfarnau mwyaf difrifol yn hanes troseddu'r ymgeisydd

Dyddiad	Manylion y Trosedd

A yw'r ymgeisydd wedi cyflawni troseddau treisgar/rhyw neu a oes gan yr ymgeisydd hanes o ymddygiad ymosodol

	Y Math a Chyd-destun y Risg
Troseddu neu ymddygiad presennol	

Troseddu neu ymddygiad blaenorol	
Dim hanes blaenorol	

	YDY	NAC YDY
Ydy'r ymgeisydd yn ddarostyngedig i weithdrefnau MAPPA/MARAC?		
Ydy'r ymgeisydd yn droseddwr Atodlen Un?		
Ydy'r ymgeisydd ar y Gofrestr Troseddwyd Rhyw?		
Ydy'r ymgeisydd yn ddarostyngedig i SOPO?		
Ydy'r ymgeisydd yn cael ei reoli dan drefniadau Rheoli Troseddwyd yn Integredig (IOM)?		

Risg o niwed difrifol i eraill

	Plant	Y Cyhoedd	Oedolyn Hysbys	Staff
Uchel iawn				
Uchel				
Canolig				
Isel				

Ymhlith y cyhoedd neu oedolion hysbys, oes unrhyw risg penodol i'r canlynol?

	Oedolion Ifanc	Pobl Hŷn	Menywod	Unrhyw Grwpiau Lleiafrifol	Cymdogion	Eraill
Uchel iawn						
Uchel						
Canolig						
Isel						

Cyd-destun y Risg a Nodwyd

--

Diffiniadau o Risg o Niwed

Mae lefelau'r risg o niwed a nodir uchod wedi'u cymryd o OAsys (System Asesu Troseddwyr). Mae'r diffiniadau o'r lefelau fel a ganlyn:

- **ISEL** – Dim dangosyddion arwyddocaol ar gyfer niwed ar hyn o bryd
- **CANOLIG** – Mae dangosyddion adnabyddadwy ar gyfer risg o niwed. Mae gan y troseddwr y potensial i achosi niwed ond mae'n annhebygol o wneud hynny oni bai fod newid mewn amgylchiadau. Er enghraifft, methu cymryd meddyginiaeth, colli llety, perthynas yn methu, camddefnyddio cyffuriau neu alcohol.
- **UCHEL** – Mae dangosyddion adnabyddadwy ar gyfer risg o niwed difrifol. Gallai'r digwyddiad posibl ddigwydd unrhyw bryd a byddai'r effaith yn ddifrifol.
- **UCHEL IAWN** – Ceir risg o niwed difrifol sydd ar fin digwydd. Mae'r digwyddiad posibl yn debygol o ddigwydd ar unwaith a byddai'r effaith yn ddifrifol.

Ffactorau sy'n cynyddu'r risg o niwed i eraill

	Cyd-destun y Risg
Iechyd Meddwl	
Cyffuriau	
Alcohol	
Ymddygiad hiliol neu ymddygiad gwahaniaethol arall	

A yw'r ymgeisydd yn risg iddo ef/iddi hi ei hun?

	Natur y risg o hunan-niwed
YDY	
NAC YDY	

A yw'r ymgeisydd yn risg o ran cam-drin gan eraill?

	Natur y Risg o Gam-drin gan Eraill
YDY	
NAC YDY	

Pryderon Presennol

	IE	NAGE
Risg o Hunanladdiad		
Risg o Hunan-niwed		
Ymdopi		
Natur Agored i Niwed		
Materion o ran Rheolaeth		
Tor-ymddiriedaeth		

Pa strategaethau rheoli risg sydd ar waith ar hyn o bryd?

**Pa strategaethau ydych chi'n eu cynnig i reoli a lleihau'r risg os caiff ei gartrefu?
(Dylech gynnwys unrhyw gyfyngiadau daearyddol)**

Sut allai darparu neu beidio â darparu tai effeithio ar y risgiau a adnabuwyd i'r person ei hun neu i eraill?

Beth yw'r risgiau, os o gwbl, i'r person ei hun neu i eraill pe bai'r person hwn yn cael ei gartrefu mewn lleoliad a rennir neu leoliad cymunol?

Ffactorau Risg ar gyfer Tenantiaeth

Beth yw'r risg y byddai tenantiaeth yn methu heb gymorth o ran tai (wedi'i asesu ar sail methiant blaenorol)	
Aseswch y tebygolrwydd y bydd yr ymgeisydd yn cydweithredu â chymorth	
Aseswch y risg o aflonyddwch ar denantiaeth oherwydd cydnabod yr ymgeisydd	
Aseswch y	

tebygolrwydd o ymddygiad gwrthgymdeithasol gan yr ymgeisydd	
--	--

Rhowch fanylion y risg a'r strategaethau/ffactorau a allai leihau'r risg yn y blychau a ddarperir uchod

--

Dylech gynnwys yn y blwch isod unrhyw ffactorau risg eraill y dylid eu datgelu

--

Enw'r Swyddog Prawf:

Llofnod y Swyddog Prawf:

Y Swyddfa Brawf:

Dyddiad:

CYNLLUN TAI PERSONOL

Fe welsom ni chi heddiw gan fod problem gennych o ran tai a bod arnoch eisiau ein help. Rydym ni am wneud popeth a allwn i wneud yn siŵr nad ydych yn colli eich cartref ac mae'r cynllun hwn yn cadarnhau'r camau gweithredu yr ydym wedi cytuno arnynt i helpu i ddatrys eich problem o ran tai.

Dangoswch y cynllun hwn, os dymunwch, i'ch perthnasau, ffrindiau, neu unrhyw asiantaethau eraill sydd yn eich helpu o bosibl er mwyn iddynt fod yn ymwybodol o'r ffyrdd yr ydym yn ceisio eich helpu. Os ydynt yn gwybod beth yw eich problem a'r camau gweithredu yr ydym ni wedi'u hawgrymu efallai y byddant yn gallu eich helpu i ddatrys eich problem o ran tai.

Ymgeisydd/Ymgeiswyr	
Rheswm dros y Digartrefedd	
Cyngor a Roddwyd/Opsiynau sydd Ar Gael	
Camau Gweithredu i'w cymryd gan y Swyddog Tai:	
Camau gweithredu i'w cymryd gan yr ymgeisydd/ymgeiswyr	

Byddwn yn adolygu'r cynllun hwn ar **/**/****

Yr wyf yn cadarnhau bod hwn yn grynodedb cywir o'm cyfweiliad a'm bod yn deall yr opsiynau sydd ar gael imi ac unrhyw gam gweithredu y mae angen imi ei gymryd

Llofnod: _____

Swyddog: _____

Dyddiad: _____

Ffurflen Ymateb

Enw:	
E-bost:	
Ffôn:	
Cyfeiriad:	
Cod post:	
Sefydliad (os yn berthnasol)	

Dychwelyd y ffurflen hon

Y dyddiad cau ar gyfer ymatebion yw **24 Medi 2015**

Ar ôl cwblhau'r ffurflen hon anfonwch hi atom yn:

HomelessnessPathwayConsultation2015@wales.gsi.gov.uk

Neu drwy'r post i'r cyfeiriad canlynol:

Y Tîm Polisi Digartrefedd

Polisi Tai

Llywodraeth Cymru

Parc Rhyd-y-car

Merthyr Tudful

CF48 1UZ

Os ydych yn anfon eich ymateb trwy'r e-bost, defnyddiwch y canlynol fel pwnc eich neges e-bost os gwelwch yn dda: **Llwybr Digartrefedd**

Cyhoeddi ymatebion

Mae'n bosibl y bydd ymatebion i ymgynghoriad yn cael eu cyhoeddi - ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Fel arfer bydd enw a chyfeiriad (neu ran o gyfeiriad) yr awdur yn cael eu cyhoeddi ynghyd â'r ymateb, gan fod hyn yn helpu i ddangos bod yr ymarfer ymgynghori wedi cael ei gyflawni'n briodol.

Pe bai'n well gennych i'ch enw a'ch cyfeiriad beidio â chael eu cyhoeddi, ticiwch yma:		
--	--	--

1. A yw'r broses a nodir yn y Llwybr yn ddigon eglur i chi allu cadarnhau pwy sy'n gyfrifol am bob cam?

Ydy

☐

Nac

☐

ydy

☐

Os nad ydyw, pam nad ydyw?

2. A yw'r broses a nodir yn y Llwybr yn mynd i'r afael yn ddigonol â gofynion Deddf Tai (Cymru) 2014 a Deddf Adsefydlu Troseddwyd 2014?

Ydy

☐

Nac

☐

ydy

☐

Os nad ydyw, pam nad ydyw?

3. A yw'r Llwybr yn egluro'n ddigonol sut y dylai sefydliadau gydweithio i fynd i'r afael â digartrefedd ar gyfer y rhai sydd ar fin gadael sefydliad diogel?

Ydy

☐

Nac

☐

ydy

☐

Os nad ydyw, pam nad ydyw?

4. Ydych chi'n teimlo y gellid cryfhau'r Llwybr neu ei wneud yn haws i'w ddefnyddio? Os ydych, eglurwch sut os gwelwch yn dda.

Ydw

☐

Nac

☐

ydw

☐

Os ydych, sut?

5. A oes unrhyw sylwadau eraill yr hoffech eu gwneud am y Llwybr?

Oes

☐

Nac

☐

oes

☐